

Okupuotas kraštas ar TSR?

Ar Lietuva, Latvija ir Estija — „tarybinės respublikos“, ar okupuotos buvusios nepriklausomos valstybės? Vasario mėnesio išvakarėse „The New York Times“ redaktoriui šiuo klausimu išsamų laišką pasiuntė amerikietis tarptautinės teisės žinovas William Hough III, kurio studija apie Pabaltijo valstybių teisinę padėtį pamažiui išėjo iš spaudos.

Nurodymas, jog kai kuriuose „Times“ straipsniuose Lietuva, Latvija ir Estija vadinamos „tarybinėmis respublikomis“, laišką autorius pareiškia, kad tokiais terminais netiksliai aptaria jų darytinę teisinę ir politinę padėtį. Toks terminas, rašo jis, išreiškia Maskvos politiką, „jog Estija, Latvija ir Lietuva 1940 m. rugpjūtį savanoriškai įsijungė į Tarybų Sąjungą“. Tačiau šis terminas nesu-lygina su vyraujančia Vakarų ir Azijos valstybių pozicija, kad Pabaltijo valstybės 1940 metų birželio mėnesį užpuolė ir okupavo Tarybų Sąjungą. Nesovietinis pasaulis teigia, kad Sovietų Sąjunga mėgino įteisinti savo agresiją 1940 m. liepos mėnesį pravedama apgaulingus rinkimus į Pabaltijo valstybių „liaudies seimus“. Tie „marionetiniai seimai“ netrukdė nubalsuoti už įsijungimą į Tarybų Sąjungą.

Hough primena „Times“ redaktoriui, kad dieną prieš 1940 metų liepos 20 d. išspausdintą vedamąjį, pavadintą „Rusų liaudies demokratija“, kuriame buvo pagraisinti Tarybų Sąjungos smurto veiksmai prieš Pabaltijo valstybes. Tada „Times“ taip rašė: „Tokiais savo rinkimais Pabaltijo valstybėse, Stalinus vėl įvaldė Hitlerį. Ši sykį Kremlius valdovas sureizgavo demokratiją iškraipanti mersa, kurio nuogas cinizmas viršija bet kurį žinotą pagarsėjusį Hitlerio plebisitą“. Anot laikraščio, „tuose vienos partijos kandidatų rinkimuose Pabaltijo valstybių piliečiai nedaugiau norėjo balsuoti kaip ir mūsų piliečiai, jeigu jie būtų patekę į panašias aplinkybes. Pabaltiečiai buvo išsikovoję savo laisvę iš Rusijos bolševikinės revoliucijos chaosui siauriant. Daugiau kaip 20 metų jie gyveno nepriklausomybėje ir taikoje... Nuostabu, kad tai, kad daugelis balsavo tuose rinkimuose ir labiausiai pasigailėtinuose iš tų rinkimų, bet tai, kad kai kurie iš tų rinkimų išdrįso nebalsuoti“.

Taip pasmerkdamas Sovietų Sąjungos veiksmus, rašo Hough, Europa išreiškė savo vieningą nusistatymą. Todėl dauguma pasaulio valstybių, pasiremamos tarptautinės teisės nuostatomis, atsisakė pripažinti Pabaltijo valstybių užgrobtumą. Jų tarpe yra Jungtinės Amerikos Valstijos, Britanija, Kanada, Australija, Prancūzija, Vokietijos Federacinė Respublika, Airija, Islandija, Portugalija, Italija, Graikija, Danija, Norvegija, Lichtenšteinas, Liuksemburgas, Kolumbija, Brazilija, Venesuela, Urugvajus, Paragvajus, Kosta Rika, Panama, Meksika, Filipinai, Pietų Korėja, Kinijos Liaudies Respublika, Taiwanas, Šveicarija, Trinidadas ir Tobago, bei Vatikanas. Pabaltijo atstovybės ir toliau veikia įvairiose pasaulio šalyse. Vašingtone, Otavoj, Londone, Romoje ir kitose sostinėse pabaltiečių diplomatai išduoda Pabaltijo pasus. Tūkstančiai pabaltiečių su tais pasais reguliariai gauna vizas ir teisę įvykti į daugelį Europos, Afrikos, Azijos ir Pietų bei Vidurio Amerikos šalių. Tęgalioja ir Pabaltijo valstybių sutartys, jas pasirašiusiomis valstybėmis. JAV Valstybės departamentu srašuose Estija, Latvija ir Lietuva išvardintos tarp tų valstybių, kurių piliečiai turi teisę gauti įvažiavimo vizas.

Hough pabrėžia, jog ir patys pabaltiečiai savo tėvynėse nepripažįsta tarybinės okupacijos teisėtumo. Jis išvardina daugelį jų pasipriešinimo pavyzdžių, įskaitant 1979-ais metais paskelbtą atvirą laišką, pasmerkiantį Molotovo-Ribbentropo paktą. Anot Hough'o, tarptautinė teisė ir vyriausybės elgsena rodo, kad Pabaltijo valstybės ir toliau egzistuoja, nors jos ir pavergtos. Dienraštis „The New York Times“ turėtų nevartoti termino „tarybinės respublikos“, o vadinti šias šalis „Tarybų Sąjungos okupuotomis Pabaltijo valstybėmis“, ar tiesiog, Estija, Latvija ir Lietuva — užbaigia savo laišką amerikietis tarptautinės teisės žinovas. (Elta)

PRISIMINKIME

RAINIŲ MIŠKELIO AUKAS

Žurnalas „Baltic News“, Australijoje, išspausdino straipsnį apie sovietų karo nusikaltėlių, kuris dabar eina atsakingas pareigas Religinio reikalų taryboje Vilniuje. Tai pulkininkas Petras Raslanas, kuris, kaip informuoja anglų kalba Australijoje leidžiamas žurnalas, dalyva-vo-vo-vo lietuvių žudynėse RAINIŲ MIŠKELYJE. 1941 metais birželio 24-25 dienomis sovietai čia žiauriausiu būdu nukankino ir nužudė 73 lietuvius, tariamus politinius kalinius. Nužudytųjų tarpe buvo nemaža nepilnamečių moksleivių ir skautų. Jų kūnai buvo taip žiauriai sužaloti, kad iš 73 lavonų tik 27 galėjo būti atpažinti. Žudynių kaltininkų iki šiol niekas nepasirūpino nubausti, rašo žurnalas. Priešingai, vienas jų, pulkininkas Raslanas, eina atsakingas pareigas Religinio reikalų taryboje Vilniuje, kuri tvarko Lietuvos katalikų Bažnyčios reikalus.

Lenkijos lietuvių veikėjo Antano Zukausko laidotuvis š.m. birželio 16 d. Wroclawe. (Aprašymas „Europos Lietuvio“ 26-me nr., 1987.VII.8).

JAV SENATORIAI REIKALAUJA

PALEISTI PABALTIECIUS POLITINIUS KALINIUS

Septyniolika Jungtinių Amerikos Valstybių senatorių pasiuntė laišką Sovietų Sąjungos komunistų partijos generaliniam sekretoriui Gorbacioviui išreikšdami gilų susirūpinimą besitęsiančiais žmogaus teisių pažeidimais Pabaltijo kraštuose.

Mes su dideliu dėmesiu sekame jūsų pastangas praversti reformas Sovietų Sąjungoje, — rašo laike Gorbacioviui amerikiečiai senatoriai, — tačiau turime pastebėti, kad pabaltiečiai žmogaus teisių gynėjai tebėra kalinami, kad įsitikinimų ir žodžio laisvė Pabaltijyje tebėra slopinama, kad įvairiais būdais ir toliau kėsina- masi į pabaltiečių tautinę tapatybę. Šie faktai ir kiti žmogaus teisių bei laisvės varžymai Pabaltijyje, pažymi amerikiečiai senatoriai, akivaizdžiai prieštarauja sovietinės valdžios pradėtai viešumai politikai. Senatoriai tad ragina sovietinę valdžią atleisti važtus, kurie kausto Pabaltijo kraštų gyventojus, jiems suteikti išreiškimo ir susirinkimų laisves, paleisti pabaltiečius politinius kalinius, kurių tarpe amerikiečiai senatoriai paminė lietuvių Balį Gajauską, latvę Astrą Gunars ir estą Mart Niklų.

(LIC)

JAV SENATAS PRIIMA REZOLIUCIJĄ DEL RELIGINĖS LAISVĖS LIETUVOJE

Lietuvių tautos krikšto šėšių šimtų metų jubiliejaus proga, Jungtinių Amerikos Valstybių Senatas vienbalsiai priėmė rezoliuciją dėl religinės laisvės Lietuvoje. Rezoliucijoje Amerikos Senatas sveikina lietuvių tautą jos krikto sukakties proga, išreiškia savo solidarumą ir moralinę paramą visiems, kurie Lietuvoje yra persekiojami dėl savo tikėjimo, ragina amerikiečių vyriausybę kiekviena tinkama proga griežtai pasisakyti prieš religinės laisvės varžymus visur, kur jie yra vykdomi, ypač gi Lietuvoje. Galop, Amerikos Senatas taip pat kreipiasi ir į Sovietų Sąjungą, reikalaujamas, kad ji gerbtų Visuotinės Žmogaus Teisių Deklaracijos ir Helsinkio konferencijos baigiamąjį akto nuostatus, įpareigojančius užtikrinti religinę laisvę, kaip vieną pagrindinių žmogaus teisių.

Amerikos Senato rezoliucijoje iškeliami ryškesni religinės laisvės varžymai Lietuvoje: yra persekiojami tikintys vaikai, trukdomas religinis jaunimo auklėjimas, kunigams draudžiama mokyti katekizmo, griežtai varžoma religinė spauda, valdžia yra nusavinusi daug bažnyčių, yra persekiojami ir net įkalinami sąžiningai savo pareigas atliekantys kunigai, kaip Alfonsas Svarinskas ir Sigitas Tamkevičius. Pačiam Popiežiui nebuvo leista aplankyti Lietuvą krikščionybės jubiliejaus proga. Visais šiais ir kitais religinės laisvės varžymais, pažymima Amerikos Senato rezoliucijoje, Sovietų Sąjunga pažeidžia tarptautinius susitarimus įpareigojančius gerbti religinę laisvę.

(Vat. R.)

Pabaltijo Laisvės Diena

Birželio 11 d. JAV Atstovų Rūmai priėmė rezoliuciją apie „Pabaltijo Laisvės Dienos“ paskelbimą.

Rezoliucijoje sakoma, kad JAV Kongresas pripažįsta Lietuvos, Latvijos ir Estijos tautų nuolatinį troškimą ir teisę būti laisvomis ir nepriklausomomis nuo Sovietų Sąjungos valdymo. Kongresas taip pat smerkia Sovietų Sąjungą už jos atsakymą pripažinti jų nepriklausomybę, ir skelbia 1987 m. birželio 14 d. — masinių išvežimų metines — „Pabaltijo Laisvės Diena“, kuri simbolizuoja Amerikos tautos solidarumą su pavergtųjų Pabaltijo tautų siekimais; kreipiasi į JAV Prezidentą, kad jis išleisutį proklamaciją, kad „Pabaltijo Laisvės Diena“ būtų minima su atitinkamomis ceremonijomis ir veikla.

SEPTYNIOLIKA SENATORIŲ KREIPIASI Į GORBACIOVĄ DEL ŽMOGAUS TEISIŲ PABALTIO KRASTUOSE

Senatoriaus Donald Rieglio (demokratas iš Michigano) iniciatyva, septyniolika JAV senatorių birželio 11 d. laišką kreipėsi į Sovietų Sąjungos kompartijos generalinį sekretorių Gorbaciovą pareikšti gilų susirūpinimą dėl besitęsiančių žmogaus teisių pažeidimų Pabaltijo kraštuose.

Senatoriai sakė, kad jie su dideliu dėmesiu seka Gorbaciovo pastangas praversti reformas Sovietų Sąjungoje, tačiau jie pažymėjo, kad žmogaus teisių gynėjai Pabaltijy tebėra kalinami, išreiškimo laisvė slopinama ir Pabaltijo istorijos svarbius aspektai tebėra iškraipomi ar ignoruojami.

Senatoriai atkreipė dėmesį į birželio 14 d. ruošiamą demonstraciją Rygoje prisiminti masines latvių deportacijas. Jie prašė, kad sovietų valdžia nesutrukdytų šios demonstracijos, kuri pažymi svarbų momentą Pabaltijo žmonių istorijoje.

Nesikišamas į rengiamas demonstracijas būtų reikšmingas įrodymas Gorbaciovo įsipareigojimo vykdyti „atviro“ (glasnost) politiką bei jo valdžios užsian-gavavimo užtikrinti išsireiškimo bei susirinkimo laisves, tešė senatoriai. Kitas toks įrodymas būtų paleidimas trijų žymių pabaltiečių politinių kalinių: Balio Gajausko, Gunars Astra ir Mart Niklų. Anot senatorių, šie trys asmenys atstovauja laisvės ir tiesos principams. Jų kalinimas ir trėmimas prieštarauja kitimo dvasiai, kurią Gorbaciovas yra pradėjęs įvesti Sovietų Sąjungoje.

Laišką pasirašė šie senatoriai: Donald Rieglio, Paul Simon, Christopher Dodd, Frank Lautenberg, Alfonse D'Amato, Alan Dixon, John Heinz, John Kerry, Quentin Burdick, Dennis DeConcini, Daniel Patrick Moynihan, Frank Murkowski, William Proxmire, Paul Sarbanes, Patrick Leahy, Carl Levin ir Pete Wilson.

(LIC)

66-SI JAV KONGRESO ATSTOVAI PASISAKO UZ KUN. SVARINSKĄ IR KUN. TAMKEVICIŲ

Sešiasdešimt šeši JAV kongreso atstovai birželio 23 d. laišką kreipėsi į Sovietų Sąjungos generalinį prokurorą A.M. Reunkovą prašydami, kad politiniai kaliniai kun. Alfonsas Svarinskas ir kun. Sigitas Tamkevičius būtų besąlyginiai paleisti.

Laiške jie teigia, kad kun. Svarinskas ir kun. Tamkevičius gerai žinomi Vakaruose už jų veiklą Liet. Katalikų Tikinčiųjų Teisėms Ginti komitete, kurį jie įsteigė 1978 metais. Kongreso atstovai sako, kad jų žiniomis, kunigai buvo įkalinti 1983 metais dėl to, kad jie pagal sovietų konstituciją naudojo savo teisėmis laisvai išsireikšti bei laisvai išpažinti savo tikėjimą ir dėl to, kad jie atliko savo pastoracines pareigas kaip kunigai.

Kongreso atstovai duoda Reunkovui su-prasti, kad jie žino, jog tie du kunigai buvo atgabenti į Vilniaus KGB kalėjimą, bet dabar jau sugražinti į darbų lagerius.

Toliau laiške atkreipiamas dėmesys į tai, kad 1983 m. gegužės 6-tą dieną kun. Svarinskas buvo nuteistas 10 metų kalėjimo bei tremties ir, kad tą pačią dieną kun. Tamkevičius buvo suimtas. Todėl, pažymėdami praėjusio mėnesio sukaktis, kongreso atstovai prašo, kad kunigams būtų suteikta amnestija. To prašydami, jie tvirtina, kad jie jungiasi su bent 120,000 Lietuvos piliečių, kurie yra pasirašę peticijas už kunigų paleidimą.

Kongreso atstovų parašų rinkimu šiam laiškui rūpinosi atstovas E d w a r d Feighan (demokratas iš Ohio) ir kongreso atstovas John Miller (respublikonas iš Washingtono), artimai bendradarbiaujant su Lietuvių informacijos Centro skyriumi Vašingtone. Kongreso atst. Miller ir Feighan yra Atstovų Rūmų Lietuvos Katalikų Religinės Laisvės grupės kopirimininkai.

Laišką dėl kunigo Svarinsko ir kunigo Tamkevičiaus pasirašė 4 demokratas ir 25 republikonai. Daugiausia parašų (10) surinkta iš New Yorko valstijos kongreso atst. Ackerman, Fish, Gilman, Horton, McGrath, McHugh, Mrazek, Scheuer, Towns ir Wortley.

(LIC)

KOVOS AFGANISTANE

Spaudos agentūros praneša, kad Afganistane Kabulo režimo ir sovietų okupacinė kariuomenė patyrė didelių nuostolių kovose prieš laisvės kovotojus. Sakoma, kad Kabulo režimas ir sovietai neteko apie tūkstančio penkių šimtų karių — nukautų, sužeistų ar perėjusių į laisvės kovotojų eiles. Vyriausybinių kariuomenė ofensyvą prieš partizanus pradėjo gegužės mėn. pradžioje, bet po dviejų dienų buvo priversta iš operacijų zonos pasitraukti dėl partizanų įnirtingo pasipriešinimo. Puolimo tikslas buvo išvyti partizanus įsitvirtinusius Khandagaro miesto apylinkėse. Pagal turimas informacijas, susirėmimai su laisvės kovotojais dabar vyksta rytų Afganistane ir į pietus nuo Kabulo, bet ir čia laisvės kovotojų pasipriešinimas esąs labai stiprus. (Oss. R.)

LIETUVOJE

Vieton nebesančio deputato...

Birželio 21 d. įvyko LTSR Aukščiausios Tarybos deputato rinkimai Vilniaus miesto Čiurlionio rinktinėje apygardoje vietoje nebesančio deputato, — kaip pranešė TIESA (VI.24).

Kandidatu buvo įregistruotas LTSR valstybės saugumo komiteto (KGB) pirmininkas Eduardas Eismuntas. O tas „nebesantis deputatas“, pasirodo, yra neseniai „pensijon“ paleistas buvęs KGB viršininkas Juozas Petkevičius. Argi jau dausose?

Nevyksta „perestroika“

Lietuvos komunistų partijos centro komitetas svarstė partijos darbą Lazdijų rajone ir rado, kad ideologinis darbas ten visiškai nevyksta. Pastebėtas jaunimo pasyvumas ir politinis abejingumas. Nėra darnios internacionalinio gyventojų auklėjimo sistemos. Dar blogiau su ateistinių auklėjimu. Kai kurios partinės organizacijos yra abejingos ateizmui. Dėl trečdalių vedybų, krikštynų ir laidotuvių atliekama su religinėmis apeigomis.

Tikrins tikrintojus

Siaulių mėsos kombinatė (skerdykloje) pamažiui buvo 104 patikrinimai: 88 kartus tikrinio miesto organizacijos, 14 — respublikinės ir 2 — sąjunginės. Patikrinimuose dalyvavo 145 žmonės. Jie tam paskyrė 212 dienų. O ar po to labai pagerėjo reikalai įmonėje? — klausia „Tiesos“ korespondentas.

Daug įvairių komisijų tikrino „Vairo“ dviračių gamyklą, pieninę, „Rūtos“ saldainių fabriką, televizorių gamyklą ir kitas Siaulių įmones.

Kontrolės komisijos inspektorius R. Būdytis siūlo vengti „nereikalingų tikrinimų“, atimantį laiką vieniems ir kitiems. Siūloma sudaryti koordinacinę grupę, kuri tikrintų tikrintojus...

Dail. V.K. Jonynas Lietuvoje

TIESA (VII.3) pranešė, kad šiuo metu Lietuvoje vieši JAV gyvenantis dailininkas, grafikas V.K. Jonynas. Netrukus Vilniaus Dailės parodų rūmuose bus atidaryta jo kūrybos paroda. Laikraštis atspausdino V.K. Jonyno rašinį — prisiminimus apie prieškarines jo studijas Paryžiuje.

Milicininkas nusikaltėlis

Pasvalio rajono liaudies teismas nuteisė buv. milicininką A. Gelašvilį 12 metų sustiprinto režimo darbo stovyklos už nusikaltimą, įvykdytą 1986 m. spalio 16 d. Pušalote. Kilęs iš Gruzijos A. Gelašvilis, bet paskutiniu laiku gyvenęs Kaune, paėmęs iš savo sugyventinės pinigų kelienei, spalio 16 d. nuvažiavo į Pušalotą, kur naktį apiplėšė kun. A. Pipirą, taip sunkiai jį sumušdamas, kad iškilo pavojus nukentėjusio gyvybei. Buvo sumuštas ir zakristijonas R. Kudarauskas. Nusikaltėlis pagrobė klebono turto už 7133 rublius ir priverė R. Kudarauską vežti pagrobtą turtą klebono automobiliu kažkur Klaipėdos kryptimi. Šilalėje, palikęs automobilyje miegantį nusikaltėlį, Pušaloto bažnyčios zakristijonas Rimutis Kudarauskas nuėjo į miliciją ir papasakojo apie įvykį. Nuo to laiko kun. A. Pipiras buvo gydomas Panevėžio ligoninėje ir tik š.m. balandžio 15 d. išleistas į namus.

Prablaivėjo mūsų gyvenimas...

Sovietų spauda dažnai rašo apie prablaivėjusį gyvenimą, kad Gorbaciovas suvaržė degtinės pardavinėjimą ir žmonės restoranuose vaišinas be alkoholio.

Tačiau Lietuvos spaudoje padažnėjo pranešimai apie naminės varymą ir pardavinėjimą. Naminės gamintojai sunaudoja daug cukraus ir mielių. Parduotuvėse dabar mielių labai retai rasi. Panevėžietis Vytautas Paulauskas buvo nubaustas laisvės atėmimu 5 metams su turto konfiskavimu. Jis bandė pavogti iš Panevėžio maisto produktų kombinato, kur jis dirbo vairuotoju, šimtą litrų spirito ir 30 kg mielių. Kitas to paties kombinato „operatorius“, P. Meliūnas, buvo sušauktytas su 22 kilogramais mielių. Mielės parduodamos degtinės varytojams. Pas vieną degtindarį rasta 1000 litrų raugalo ir 15 maišų cukraus.

Tarptautinis seminaras Romoje

Gegužės 24 d. Popiežiškame Grigaliaus universitete Romoje prasidėjo Popiežiškojo Istorinių Mokslo komiteto surengtas tarptautinis studijų seminaras tema: Krikščionybės kelias Lietuvon. Seminaras, kuris vyksta Lietuvos „krikšto“ šešių šimtų metų jubiliejaus rėmuose užsitęs tris dienas, kurių metu įvairių tautų mokslininkai gvildens su krikščionybės įvedimu Lietuvoje susijusias įvairias temas. Seminaro rengėjas ir dalyvis specialiu laišku pasveikino Popiežius Jonas Paulius II-sis. Šventojo Tėvo laiško seminaro atidarymo posėdyje perskaitė Vatikano Bibliotekos ir Archyvų vedėjas kardinolas Stikler. Jonas Paulius II-sis savo laiške didžiai įvertina Popiežiškojo istorinių mokslų komiteto iniciatyvą surengti studijų seminarą, jame įsigilinant Europos krikščioninio paskutinių tarsių, tai yra Lietuvos „Krikštą“, nuo kurio kaip tik dabar sueina šeši šimtai metų.

„Kilnioji lietuvių tauta, brangi mano pirmatakam ir ypatingai artima mano širdžiai, rašo laiške Jonas Paulius II-sis, turi pagrindo didžiuoti savo praeities ir dabarties istoriją Europos krikščioniškųjų tautų šeimoje. Iš tiesų, Lietuva yra Romos Bažnyčios jauniausioji duktė, juo brangesnė, prisiminus, kaip dosniai ir stipriai ji yra paliudijusi savo tikėjimą šventumą ir ištikimybę Apaštala Kristui, niekada šios ištikimybės neatsižadėdama, nepaisant įvairių nepalankių aplinkybių ir patirtų kančių jos krikščioniškosios istorijos amžių bėgyje.

„Gerai žinome, — tęsia savo laiške Jonas Paulius II-sis, — kad lietuvių tauta taip ilgai uždelsė savo atsivertimą Kristaus Evangelijai ne dėl atkaklaus prisirišimo prie pagonybės arba priešiško krikščioniškajam tikėjimui. Pagoniškoji Lietuvos valstybė nuo XIII-ojo — XIV-ojo amžiaus apėmė plačias sritis, kuriose gyvenusios slavų tautos galėjo laisvai išpažinti ankščiau priimtą krikščionišką tikėjimą. Dargi pagonio Didžiojo Kunigaikščio ir kai kurių kitų pagonių kunigaikščių šeimos, žmonos ir vaikai buvo jau priėmę krikštą ir krikščioniškai gyveno“.

„Lietuvių pavėluoto atsivertimo priežastis, — rašo toliau savo laiške Jonas Paulius II-sis, — reikia pirmiausia ieškoti politiniai — valstybiniuose susirėmimuose tarp tų, kurie atstovavo krikščioniškajai Europai ir autonominės Lietuvos valstybės vadovų, valstybės, kuri buvo galinga ir atkakliai gynė savo laisvę ir suverenumą. Šie susirėmimai, prasidėję XIII-ojo amžiaus viduryje, užsitęsė per beveik 150 metų. Krikščionybė daug žadantis Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Mindaugo apsikrikštyjimas ir jo

vainikavimas Lietuvos karaliumu baigėsi nepasisekimu.

Kaip tik dėl tų politinių-teritorinių susirėmimų, nepaisant to, kad popiežiai nuoširdžiai rėmė gimstančiosios Bažnyčios Lietuvoje pirmuosius žingsnius. Karaliaus Mindaugo smurtinė mirtimi užgęso daug žadanti pirmoji bažnytinė bendruomenė Lietuvoje. Reikėjo laukti Didžiojo Kunigaikščio Jogailos laikų, kai 1387-ais metais jis pasirūpino pakrikštyti lietuvių tautą, įkūrė Vilniaus vyskupiją ir sudarė reikiamas sąlygas katalikų tikėjimo plitimui. Žemaitijos vakarinė dalis, betgi, Kristaus Evangelijai pilnai atsivėrė tik 1413-ais — 17-ais metais“.

Apie visus šiuos ir kitus įvykius, susijusius su sunkiu lietuvių tautos keliu į „tikrąją šviesą, kuri apšviečia kiekvieną žmogų“ (Jn. 1,9.) tris dienas kalbės ir į juos gilinsis Pabaltijo ir kaimyninių kraštų istorijos mokslininkai, Romoje surengto studijų seminaro dalyviai. Jų svarstybos didžiai padės geriau pažinti ir suprasti tą istorinę, kultūrinę ir religinę aplinką, kurioje įvyko senųjų krikščioniškųjų Vakarų ir prieš šešis šimtus metų į krikščioniškąją Europą įsijungusios Lietuvos susitikimas. Šio laimingo ir Dievo Apvaizdos lemtos susitikimo dėka, lietuviams atsivėrė galimybė pasinaudoti tais gausiais, ypač dvasiniais ir intelektualiniais turtais kurie sudarė bendrą Europos paveldą. Įsigytais naujais turtais lietuvių persunkė savo pačių subrandintąsias tautines vertybes, toliau jas puoselėjo sudarydami palankią dirvą meno ir humanitarinių, moralinių istorinių, politinių bei socialinių mokslų suklestėjimui savoje tėvynėje. Jonas Paulius II-sis baigdamas laišką reiškia viltį, kad studijų seminaras Romoje, Lietuvos krikščionybės jubiliejaus proga, tikrai patarnaus svarbių ir pamokančių bažnytinio gyvenimo įvykių istoriniam apmąstymui ir jų gilesniam pažinimui.

Studijų seminaro apie krikščionybės kelią Lietuvon atidaryme, dalyvavo 200 tai asmenų. Jų tarpe buvo trys kardinolai: Vatikano Bibliotekos ir archyvo vedėjas kardinolas Stikler, Popiežiškosios komisijos kultūros reikalams vykdomojo komiteto pirmininkas kardinolas Poupard, buvęs Laterano universiteto rektorius, žymus socialologas, kardinolas Pavan, taip pat Bažnyčios viešųjų Reikalų Tarybos sekretorius arkivyskupas Silvestrinis su savo pavaduotoju prelatu Andriu Bačkiumi, apie 20 vyskupų, kurių tarpe keturi lietuvių vyskupai — Marinkus, Bulaitis, Deksnys ir Baltakis, italai ir kitų tautybių mokslo žmonės, bažnytinės istorijos specialistai.

Pirmąją paskaitą skaitė lietuvių mokslininkė profesorė dr. Marija Gimbutienė,

Istorinis momentas

LIETUVOS KRIKŠČIONYBĖS IR ARKIV. J. MATULAIČIO PALAIMINIMO IŠKILMĖS ROMOJE, VATIKANE

Pirmą kartą istorijoje Roma sutraukė tūkstančius lietuvių iš viso pasaulio kraštų, kurie suvažiojo į Lietuvos krikščionybės 600 metų ir arkiv. Jurgio Matulaičiaus beatifikacijos iškilmes. Į šią ypatingą ir svarbią lietuvių tautai šventę atvyko lietuviai iš Australijos, Afrikos, Pietų ir Šiaurės Amerikos, Kanados, Didžiosios Britanijos, iš daugelio Europos kraštų ir 8 kunigų delegacija su vysk. Vaičiūm iš paverptos Lietuvos.

Istorinės paskaitos prasidėjo birželio 24 d., kurių organizavimu rūpinosi Pontifical Historical Academy.

Iškilmės, kuriose dalyvavo dauguma atvykusių mūsų tautiečių, prasidėjo penktadienį, birželio 26 d. 9 val. ryto, koncertacinėmis mišiomis Sv. Jono Laterano bazilikoje, giedojo lietuvių operos choras vargoninkaujant Vyteniu Vasyliūnui.

Po mišių įvyko spaudos konferencija „Salvatorini“ via Conciliazione 51, dalyvaujant Stasiui Lazoraičiui, Charge d'Affaires prie Sv. Sosto, kun. Pugetiui, vysk. Baltakiui, ir vysk. Salatkaui. Spaudos konferencijoje apsilankė virš 40 žurnalistų ir spaudos darbuotojų iš įvairių kraštų.

Lietuvos atstovybėje prie Vatikano, įvyko Europos Lietuvių Bendruomenės ir Kraštų valdybų vadovų konferencija.

Tą pačią dieną, 4 val. po pietų, visiems lietuviams suvažiuosius į Romos iškilmes buvo suruoštas priėmimas lietuvių šv. Kazimiero kolegijoje ir Villa Lituania. Šių vaišių išlaidas padengė lietuvių kredito bendrovė „Kasa“, JAV.

Sekandį dieną, šeštadienį, jau iš anksto ryto iš įvairių Romos vietovių rinkosi lietuviai į Sv. Petro Bazilikos aikštę. Apie 1 val. dalis Bazilikos aikštės buvo užpildyta vien lietuvių.

11.30 val Popiežius Jonas Paulius II

kuri angliškai kalbėjo apie lietuvių tikėjimą prieš įvedant krikščionybę. Po jos paskaitą skaitė Münsterio universiteto, Federacinėje Vokietijoje, garbės profesorius Manfred Hellmann, tema „Popiežiai ir Lietuva 3-ame ir 14-ame amžiuje“. Popietiniame seminaro posėdyje buvo skaitomos dvi paskaitos: dr. Rasa Mažeikaitė kalbėjo apie Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Algirdo santykius su Rytų ir Vakarų krikščionimis, o liet. kilmės lenkas Michal Giedroyc-Giedraitis apie lietuvių užmojus prieš Krevos aktą 1385-aisiais metais. Po visų paskaitų sekė diskusijos.

(VAT. R.)

didžiojoje audiencijos salėje priėmė apie 2500 lietuvių maldininkų atvykusių į Romą.

Po pietų įvyko įvairių grupių susitikimai Lietuvos Atstovybėje, kur susitiko lietuvių ir italų jaunimas.

Sekmadienį 9.30 val. įvyko iškilmingos mišios Sv. Petro Bazilikoje, (Cappella Papale), dalyvaujant apie 200 dvasiškių ir daug pasauliečių svečių. Sv. Tėvas skaitė pamokslą lietuviškai. Laikė mišių giedojo lietuvių ir bazilikos chorai.

17.50 val. įvyko Akademija toje pačioje didžiojoje audiencijos salėje, akademiją atidarė ir visus pasveikino lietuvių kolegijos rektorius prel. A. Bartkus. Taip pat italų, anglų ir lietuvių kalbomis sveikino Stasys Lazoraitis, Charge d'Affaires prie Sv. Sosto.

Itališkai paskaitą skaitė prof. dr. Rubikauskas, angliškai — prof. Vyta. Vardys. Meninę programą dalį atliko solistė Lilija Šukytė, akompanuojant Ramintai Lampsaitytei ir Čikagos lietuvių operos choras.

8 val. maldininkai rinkosi į Angelo pilį, kur sodelyje įvyko visų svečių priėmimas ir puiki jaunimo dainų ir tautinių šokių programa.

Pirmadienį Santa Maria Maggiore Bazilikoje įvyko lietuviškos padėkos mišios palaimintojo arkiv. Jurgio Matulaičio garbei. Giedojo Čikagos Lietuvių operos choras. Toje pačioje Bazilikoje trečiadienį, palaimintojo Jurgio Matulaičio garbei šv. mišios buvo lenkų kalba, vadovaujant kard. H. Gulbinovičiui iš Lenkijos ir dalyvaujant visai grupei lenkų, specialiai atvykusių iš Lenkijos šioms iškilmėms.

Be pagrindinės Lietuvos krikščionybės 600 metų minėjimo programos, kuri buvo skelbiama pasaulio lietuvių spaudoje, Romoje buvo sukurta sužinoti kas daugiau kur vyksta ir kokių laikų.

Į šias lietuviams reikšmingas iškilmes mūsų tautiečiai suvažiojo iš viso pasaulio. Akademijos metu norėjosi, kad tai būtų pabrėžta ir pristatyti įvairius kraštų atstovaujantieji dalyviai.

Akademijos programoje prof. dr. Paulius Rubikauskas skaitė itališkai ilgą paskaitą, nors, kiek aš žinau, italų publikoje tebuvo vos keli. Tą patį galima pasakyti ir apie prof. Vyta. Vardžio paskaitą skaitytą angliškai.

Solistė Lilija Šukytė yra pasaulinio lygio dainininkė, tačiau reikėjo koncertą pavairinti kitais solistais, kurių tuo metu Romoje buvo apšėliai.

Arkiv. Jurgio Matulaičio garbei pamal-

ALOYZO BARONO NOVELES KONKURSAUS

Lietuvių rašytojų draugijos valdyba darė 1987 metų Aloyzo Barono novelės konkurso vertinimo komisiją iš dr. Sruogaitės-Bylaitienės, Adolfo Marko ir dr. Alfonso Šešplaukio-Tyruolio. Vėles rankraščius siųsti pasirašius šio vardžiu, į atskirą užlipintą voką (rašant vardą, pavardę ir adresą. Nereikalaujama nelaimėję premijos rankraščių grąžinami. Rankraščius siųsti iki 1987 rugpjūčio 1 d. šiuo adresu: Adolfo Marko, 1836 South 49th Avenue, Cicero, Illinois 60650.

Premija už novelę — 500 dol. Jos cenatas — Juozas Mikonis.

STUDIJŲ IR POILSIO SAVAITINIS KENNEBUNKPORTE

— Ateitininkų studijų ir poilsio savaitinio mėnesio pradžioje Kennebunkporte, netoli New Yorko, šiais metais parinkta tema „Lietuvos krikščionybės jubiliejus“. Tai pačiai temai skiriamas ir literatūros vakaras. Pastarųjų tarpe bus Lietuvos Informacijos Centro New Yorke vedėja Gintė Dabulė, kuri kalbės apie krikščionybės jubiliejaus minėjimo įnašą į lietuvių gyvenimą ir kovą už laisvę.

dos, Santa Maria Maggiore Bazilikoje, rejo būti lietuviškai. Sv. Mišios buvo švestos angliškai. Net ir Evangelijai lietuviškai. Toje pačioje Bazilikoje trečiadienį atvykusi iš Lenkijos maldininkų grupė vadovaujama kardinolo Henryko Gulbinovičiaus, laikė padėkos Mišias palaimintojo Jurgio Matulaičio garbei — lenkų kalba. Nežiūrint to, jog ši šventė buvo mūsų mes jos organizatoriai. Dėl Vatikano išleisti lietuviškų pašto ženklų diskusijos vyks dar ilgą laiką. Mano, kaip ir daugelio nuomonė yra ta, ženklai yra išvykę ir neatitinka švenčių dvasiai.

Baigiant turu sutikti ir pripažinti, kad krikšto ir beatifikacijos iškilmėse Romoje, Vatikane Lietuvos vardas buvo garsintas po visą pasaulį. Sv. Petro Bazilikoje Popiežiaus J. Pauliaus II aukojamos šv. Mišios, kunigų, prelatų, vyskupų, arkivyskupų, kardinolų Bazilikoje — paliko neįšildytą įspūdį, ne vien lietuviams, bet ir kitiems tautoms, tuo metu esantiems Bazilikoje.

Italų spauda ir televizija šiai šventei paskyrė daug vietos ir laiko. L'Osservatore Romano italų ir anglų kalbomis keliai ir kruopščiai aprašė Lietuvos krikščionybės ir arkiv. Jurgio Matulaičio beatifikacijos bylą ir palaiminimą.

Z. Juras

GEDIMINAS SLIKAS

KRUVINA VASARA

APYSAKA-ROMANAS

Jau norėjau kažką sumurmėti, kai mano dešinėje pasigirdo storulio balsas:

— Kai tik buvo uždarytas universitetas. Aš pažįstu poną Tomą ir jo tėvus. Solidi, giliai patriotiška šeima!

Na, man neberekėdavo pačiam meluoti. Šį nelabai garbingą darbą kažkodėl už mane vykusiai atliko storulis. Galbūt jis mane ir pažinojo, bet Gebietskomisarso įstaigoje aš dar niekada nedirbau... Priklausė jis tai pačiai organizacijai, kaip ir kapitonas Gerulis?

Mane klausęs karininkas pasisuko į antrąjį vyrą, patylomis pasakė keletą žodžių vokiškai ir parodė manuosius pažymėjimus. Šis pritariau palenkė galvą, kažką pasizymėjo pieštuku į prieš jį gulintį lapą ir mostelėjo ranka. Lietuviškai kalbantis šviesiaplaukis paėmė pažymėjimus ir ištiesdamas juos storulio pusėn valingų balsu įsakė:

— Palydėkit jų pažįstamąjį lauk! Ir tuojau pat pasisukę kitų durų link, šūktelėjo prie jų stovinčiam policininkui:

— Sekantis!

Kas buvo tas sekantis, man nebeteiko matyti, nes storulis čia pat pravėrė duris ir mes abu išėjome į peroną. Ant siauro, kažkokiomis dėžėmis užgriozdinto perono buvo tamsu ir šalta. Iš kažkur atsibastęs vėjas įkyriai lindo po paltu, vėlė plaukus ir atrodė norėjo prasiskverbti iki kaulų.

Storulis padavė man dokumentus ir trumpai sukosėjęs sumurmėjo.

— Sekantis traukinys švenčionėlių

link bus sustatytas tik paryčiui. Mano nuomone, jums iki to laiko reikėtų susirasti užuovėją kur nors miestelyje. Ponai karininkai dar gali persigalvoti...

Tardamas šiuos žodžius jis nenoromis sukikeno lyg juokdamasis po mirčiai papasakoto anekdoto, ar tiesiog drąsindamas mane ir pats save.

— Jei pasuksite dešinėn, tai iš perono galite išeiti tiesiog į vieną iš miestelio gatvių. Sėkmės jums! — pridėjo ranka prie skrybėlės ir dingo stoties tarpduryje.

Nespėjau nė atsikvėpti, kaip vėl buvau vienas taip ir nesupratus, kas buvo šis žmogus. Kodėl jis pamelavo sakdamas, jog aš dirbau vokiečių administracijos įstaigoje ir kodėl jis man patarė palikti stotį?

Pasistačiau palto apykaklę ir ėmiau dairytis po peroną. Akys greitai pripranta prie tamsos. O juk ir pavasario naktys nebūna tokios juodos ir neįžvelgiamos, kaip rudenį.

Peronas buvo visai tuščias. Išskyrus kelis vagonų šešėlius, gelsva šviesa springsinčius stoties langus ir be tvarkos suverstas dėžes, čia nebuvo nė gyvos dvasios.

Pasukau į dešinę. Mano pirmoji mintis buvo susirasti Petrą ir pasidžiaugti, kad viskas gerai baigėsi. Tačiau ir gatvėje aš nieko neradau. Ji buvo tuščia, išmirusi. Ir staiga mane nukrėtė šurpas: sapnavau aš viską? paskutinieji įvykiai nebuvo tik lakios vaizduotės padarinys, kuris nieko bendro neturėjo su tikroju gyvenimu? Mano susimąstymą staiga pertrau-

kė kažkieno žingsniai, suaidėję niūrioje gatvėje. Ir kai jie pasigirdo arčiau manęs, supratau, jog jie priklauso moteriai. Ritmingas batų, su aukštomis kulnimis poskėjimas į gatvės grindinį.

— Ponas daktare, tikriausiai ieškote savo pažįstamą? — pasigirdo šalia manęs.

Trauk perkūnas tą daktarą! Mane jau ėmė erzinti tas nuolatinis kreipimasis titulu, kurio aš visai neturėjau.

Pažvelgiau balso pusėn. Net tamsoka naktis neįstengė paslėpti man pažįstamos geltonos kepuraitės, raudono palto ir žalsvojo šaliaus. Prieš mane stovėjo tas retas moteriškas individas, kuris buvo atkreipęs visų dėmesį stoties salėje. Aš girdžiu, kaip alsuoja tamsiaplaukė moteris, užuodžiu nuo jos sklindantį stiprų kvėpalų aromatą. Tyliu, nežinodamas ką atsakyti šiai svetimai moteriai.

— Jūs pasigendate to kaimiečio, su kuriuo sėdėjote prie stalo? — vėl klausia ji, ir jos balse girdėti nepaslėpta panika.

Aš tikrai ieškojau Petro, tačiau kažkoks kamuolys įstrigo gerklėje ir aš tyliu.

— Tą kaimietį, poną Maironį ir dar kelis vyrus nusivedė policininkai. Nežinau kur. Matyt, už ką nors areštavo. Kaimiečiams taip ir reikia, bet ponas Maironis... Tokios kilnios sielos žmogus! Jis tikriausiai nepadėjo jokios minos, nieko nenusikraudė...

— Jūsų įsitikinimu kaip tik tas kaimietis išsprogdino traukinį? — Ką aš žinau? Ponas Maironis tikrai nepadarė to!

Tęsinys (14)

— Ponas Maironis, ponas Maironis! Tarytum nebūtų kitų žmonių, kuriuos likimas taip pat nuskriaudė.

— Ir kodėl jūs pykstate ant manęs? Juos visus tikrai nusivedė policininkai...

Akimirkai ji nutyla ir mes stovime prie vienas kito, žvelgdami į gatvės grindinį.

Kas atsitiko su Petru, kodėl jį nusivedė policininkai? Man pasidarė taip nyku ir tuščia, jog atrodo tuojau pravyksiu lyg mažas vaikas.

— Toliau traukinys važiuos tik rytą. Kieno dokumentai tvarkoje, tas išsisklaidė po miestelį. Jei susirasiti šiltą lovą, tai dar galima būtų pamiegoti. Iki ryto net penkios valandos...

— kalba margoji ponai, tarytum siūlydama man savo paslaugas.

— Ir kur čia galima naktį išsisklaidyti? — klausiu ją, nenorėdamas pasirodyti nemandagus.

— Jūs nepažįstate Anykščių? Miestelyje yra net kelios arbatinės, kurios išnuomoja ir kambarius.

— Ir kodėl jūs nesusiieškojote tokio kambario?

— Aš norėjau pasakyti jums, kad jūsų pažįstamas, — valandėlei nutilo rinkdamas žodžius ir po to jau drąsiai pabrėžė: — Ar jūsų draugas buvo priverstas palikti stotį. Tik tiek.

Ir koks tos ponios kilnumas! Skuba pranešti nepažįstamam jaunuoliui, kad jo draugas dingo. Tikrai, negalėjau skųstis savo laime. Visą į švenčionis kelio gabalą mane supo arba vagys, arba nepaprastai kilniaširdžiai žmonės. Tik kaip juos atskirti nuo vienas kito?

— Ačiū jums, — sumurmu nenoromis ir nežinau ką daryti toliau.

— Nedėkote man. Jūs toks vienas ir aš galvojau, kad...

— Kad ką?

(Bus daugiau)

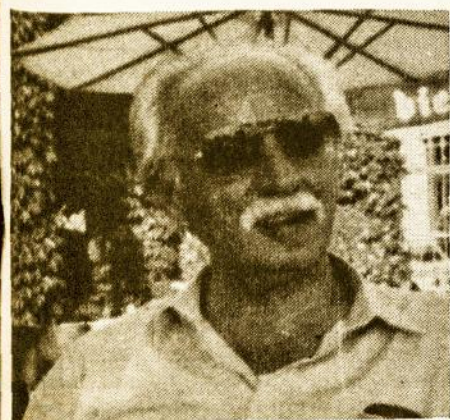
kun. dr. S. Matulis

dr. Vincas Natkevičius

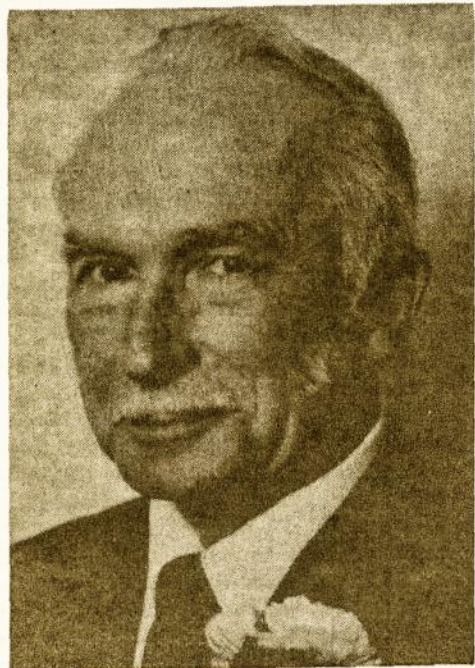
dr. Aleksandras Štomas

Dr. A. Kušlys

Violeta Rakauskaitė-Štromienė

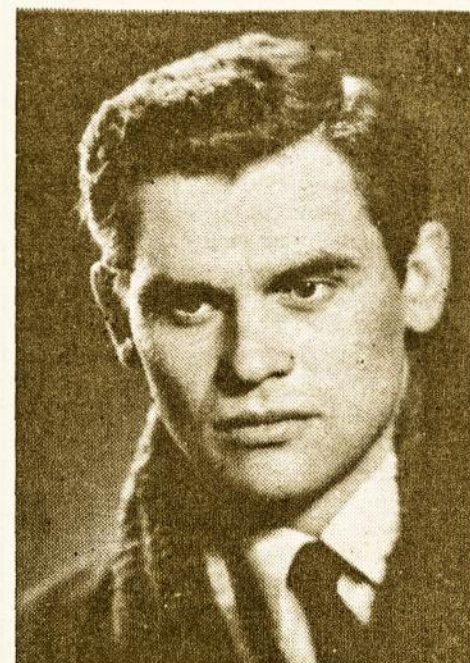
M. Bajorinas

DBLS-gos liaudies ansamblio dainininkai

Stasys Lozoraitis

Jonas Jurašas

Dr. J. Norkaitis

EUROPOS 34 LIETUVIŠKŲJŲ STUDIJŲ SAVAITĖ

1987 m. liepos 26 d. — rugpjūčio 2 d.

Digby Stuart College, Roehampton Lane, London, SW15

PROGRAMA

Sekmadienis, liepos 26 d.

18.30 Vakariėnė
19.30 Susipažinimo vakaras

Pirmadienis, liepos 27 d.

10.00 Savaitės atidarymas ir sveikiniai.
16.00 kun. dr. S. Matulis — Palaimin-tasis arkiv. Jurgis Matulaitis.

Antradienis, liepos 28 d.

10.00 dr. Vincas Natkevičius — A. Ma-ceinos filosofija.
16.00 Stasys Lozoraitis — Katalikų Bažnyčios vaidmuo laisvinimo politi-koje.

Trečiadienis, liepos 29 d.

dr. Aleksandras Štomas — „Glasnost“ politika ir sovietinės sistemos reformų problema.
13.30 Ekskursija.

Ketvirtadienis, liepos 30 d.

10.00 Jonas Simokaitis — Mano gyve-nimas Lietuvoje ir susitikimai su disi-dentais.
13.30 A. Brazdžio skulptūros paroda.
18.30 Violetos Rakauskaitės-Štromienės koncertas.
20.00 Banketas

Penktadienis, liepos 31 d.

10.00 Jonas Jurašas — Mano teatro vizija (su iliustracijomis).
16.00 Vlikas, PLB ir „Europos Lietu-vis“.
20.00 Koncertas — tėvynės valandėlė. Išpildo DBLS-gos liaudies meno an-samblis.

Šeštadienis, rugpjūčio 1 d.

10.00 Organizacijų posėdžiai.
18.00 Iškilmingos mišios Nekalto Pra-sidėjimo Bažnyčioje Farm Street W1. Mišias atnašauja arkiv. Luigi Barbari-to, Vatikano pro-nuncijus D. Britani-joje.
20.00 Priėmimas Lietuvių Namuose.

Sekmadienis, rugpjūčio 2 d.

10.00 Savaitės įvertinimas ir atsiveiki-nimas.

Bendros pastabos: šv. Mišios — 7.30 val., pusryčiai 8-9 val., pietūs (lunčas) 12.30 val., arbata 15.30 val., vakariėnė (dinner) 18.30 val. Valgių metu veiks valgykloje vyno baras (bonka vyno 3.50 sv.). Baras bus atdaras nuo 19.30 iki 23 val. Studijų Savaitės metu Lietuvos tri-spalvė bus iškabinta koledžo sodelyje ir matoma iš gatvės.

Moderatoriai: Dr. A. Kušlys, Dr. J. Norkaitis.

Studijų Savaitės Komiteto nariai: M. Bajorinas, Z. Matukienė, Z. Juras, A. Vilčinskas, J. Vilčinskas, V. Keris, K. Tamošiūnas ir P. Tričys.

STUDIJŲ SAVAITĖS MOKESTIS

Studijų Savaitės dalyviai ne vien tik apsimoka už visą išlaikymą koledže, bet dar primoka 25 sv. registracijos mo-kescio įvairioms išlaidoms padengti (pa-skaitininkai, koncertas ir kt.) Jokių kitų mokesčių dalyviams nebus. Visi kiti lan-kytojai bus prašomi už parengimus apsi-mokėti.

Studijų Savaitės oficialus atidarymas bus pirmadienį, liepos 27 d. 10 val. ryto. Atidaryme prižadėjo dalyvauti ir daly-vius pasveikinti Lietuvos Pasiuntinybės Charge d'affaires Vincas Balickas su po-nia, šv. Kazimiero bažnyčios rektorius kun. dr. J. Sakevičius ir Digby Stuart College šeimininkė sesuo Dorothy Bell, M.A.

Digby Stuart koledžo telefonas yra: 01-876 8273.

STUDIJŲ SAVAITĖS SVEČIAMS

Londoniečiai ir D. Britanijos lietuviai, kurie norės pasiklausyti Studijos savai-tės paskaitų ar koncerto, prašomi iš anksto užsiregistruoti, paskambinus į Liet. Namus telefonu: 01-727 2470.

Svečiams nustatytas mokestis už pa-skaitas ir koncertą — 10 sv., įėjimas vien tik į koncertą — 5 sv.

Svečiai, kurie norės po paskaitų likti priešpiečiams, ar pietums, prašomi iš anksto užsirašyti. Norintieji dalyvauti bankete, prašomi užsirašyti iki liepos 27 dienos.

SENOSIOS LIETUVOS VAIDMUO EUROPOS ISTORIJOJE

Beveik dešimt ilgų amžių dengia lietuvių tautos istoriją nežinios migla. Tuo tarpu, kai ant senosios Romos imperijos griuvėsių kilo ir augo naujos tautos, formavosi feodalistinės vidurinių amžių valstybės, klestėjo popiežiaus ir imperatoriaus galybė, o jų tarpusavės kovos jaudino krikščionišką visuomenę, Lietuvos plote beveik tūkstantis metų, istoriškai imant, yra naktis. Mums labai būtų įdomu, pav., sužinoti, kas dėjosi mūsų žemėje V-jame amžiuje, kai Klodvigas kūrė frankų valstybę, kai VIII-jame šimtmečiuose Bonifacas krikštijo pietų Vokietiją arba kai XI-jam amž. Grigalius VII-sis paskelbė kovą investitūrai ar Henrikas IV-tasis kiūtojo prie Kanosos mūrų. Kas dėjosi tada šioje žemėje? Ilgai krikščionių ir barbarų tautų skiriamoji siena buvo Elbė, nes beveik iki XVIII-tojo amžiaus Vakarų Europos istorijos dauguma įvykių koncentravosi ant pietinės Vokietijos imperijos ir Galijos ribų. Daug laiko turėjo praeiti, kol tie Pabaltijo lietuviai ir jų giminės tarp Vyslos, Dauguvos, Dniepro ir Nemuno plotų Vakarų Europos buvo pamažu atrasti. Nes pati geografinė aplinkuma lietuviams buvo stipriai išsilaikiusi, ir šimtmečius jie galėjo gyventi be pastovaus susisiekiimo su kaimynais. Svetimšalis čia turėjo būti labai retas ar visai atsitiktinis svečias. O kadangi vakariečių kultūra galėjo tarpiti tik tautų bendravimo dėka, tai mūsų tauta ilgai gyveno visai savitu gyvenimu. Jai viduriniais amžiais trūko svarbiausiojo dalyko, būtent Vakarų krikščionybės. Tik krikščionys galėjo pateisinti jos egzistenciją kitų Europos tautų tarpe.

Todėl, jei galima kalbėti apie senosios Lietuvos vaidmenį Europos istorijoje, tai jis prasideda, palyginti, labai vėliai, tik nuo XIII-jo amžiaus pusės, kai lyg iš kokios miglotos jūros tolimoje staiga išaušo didelė uola — Mindaugo asmenybė, pirmasis ir paskutinis karūnuotas Lietuvos karalius. Bet tai yra jau laikai, kai Vakarų Europoje nyksta tikroji vidurinių amžių dvasia, kai pradeda dvelkti tikras vidurinių amžių ruduo, jų dekadencija. Tokie būdai Lietuva Vakarų Europai nebespėja užimponuoti savo valstybinio ir socialinio gyvenimo formomis, nes-kai tik toji Lietuva įeina į istoriją, išaugusi riteriją, susikūrę miestai ir t.t.; bet užtat tie lietuviai — tikra ano laiko karių tauta — tuoj pasireiškia savo jėga.

Vėlybas lietuvių tautos pasirodymas Europos istorijoje tuo pačiu apibrėžia jos vaidmenį joje tam tikram neilgam laikotarpiui, 5-6 amžiams. Bet to dar negana. Toji Lietuva, jau Rytų Europoje žinoma galybė, du amžius oficialiai gyvena pagonybėje. Tas pagonis, ano laiko mastu, buvo visokių nedorybių išraiška! Šitoji aplinkybė patraukė į Lietuvą ne tik kryžiuočius, riterius ex professo, turinčius kardu skelbti Evangeliją, bet ir plačią Vakarų Europos visuomenę. Lietuvos, daugiausia žemaičių plotuose, savo kardu pagonių kraujuose dažė XIV-jame amž. čekų karalius Jonas Liuksemburgietis; traukė į Lietuvą ir būsimasis Anglijos karalius Henrikas VI-sis, surado į ją sau kelią su šimtais savo riterių Austrijos kunigaikštis Albrechtas, Bavarijos Henrikas ir kt. Riteriai, grafai, hercogai ir kiti svečiai „pro remedio animae suae“ traukė iš Europos Vakarų į tolimą ir mažai žinomą pakraštį prie Nemuno. O koks nors imperatorius Fridrichas II-sis, ar dar aiškiau imperatorius Liudvikas Bavarietis, dovanavo tą pakraštį ordinui. Pasistatęs sau ant Nemuno pilį (Bajerburgą) ir įkūręs ten vyskupiją, ordinas turėjo iš jos valdyti visą užimtą Lietuvą. Koks galėjo būti tada lietuvių tautos ir jų valstybės vaidmuo? Visa krikščioniškoji Europos visuomenė žinojo, kad, be vienos kryžiaus karo arenos Ispanijoje su maurais, kitos su musulmonais turkais tolimoje Palestinoje, buvo dar trečias krikščioniškos Europos frontas, žymiai artimesnis, būtent su pagonimais lietuviams. Ir tūkstantieji svečiai, šimtai „knappų“ turėjo čia toje daug artimesnėje kovoje įgyti sau riterio vardą, kai buvo deginamos ir naikinamos lietuvių sodybos, atlimamas jų gyvas inventorius, o jie patys be skaidaus žudomi arba imami nelaisvėn. „So fuert man sie gepunden, gleich den jagunden hunden“ — džiūgauja austrų poetas Suchenwirts. Kaip medžiokliniai šunys surišti prie vienas kito buvo išvedami, sako tas Suchenwirts, kuris ne vienoje tokių svečių ekspedicijoje dalyvavo ir paliko labai vaizdingą jų aprašymą. Ir taip tęsėsi be perstojo beveik du šimtmečiai! Beveik du amžius Lietuva buvo permanentinio karo stovykla! Tokiu būdu su Vakarais, su Vakarų kultūra ir aktyvia jų krikščionyste lietuviams susitiko kardo smūgiai, kai vienuoliai riteriai stengėsi ją prievarta primesti. Tuo pačiu laiku iš rusų stačiatikių pusės, neinant su pravoslavija prieš pagonis, o šen ten pasyviai besipriešinant, didėjo ir plėtėsi Kunigaikšt-

tijos žemės, greit sudarydamos kelis kartus didesnius plotus už patį etnografinį lietuvių branduolį.

Norint geriau susekti Lietuvos vaidmenį, norint jį įstatyti į tinkamus rėmus ir jam rasti vietą Europos istorijos visumoje, reikia žiūrėti europinio masto faktų, įvykių, kurie yra turėję platesnei aplinkumai reikšmės ir kurie išsina iš sausų teritorialinių-lokalinių rėmų.

Naujuosiuose Europos istorijos amžiuose valstybės vaidmuo užsienyje, kitų valstybių tarpe, be kita ko, ėmė labiau priklausyti ir nuo jos vidaus politikos santykių, nuo jos finansų ir ypač nuo jos karinio pajėgumo. Ir anais laikais vidaus ir užsienio politika turėjo aiškiai apčiuopiamą sąryšį. Bet tada, kai dar nieko nereikėjo plačioji visuomenė, ypač paprastoji liaudis, valstybės vaidmuo labiausiai reikšėsi per valdovo dvarą, per dinastiją. Augo, didėjo ir nyko valstybės ir jų galia, augant, stiprėjant ir nykstant dinastijoms. Tokius pavyzdžius duoda Vengrijoje Anjou, Čekijoje — Liuksemburgai, Vokietijoje — Hohenštaufenai, Vitelsbachai, Austrijoje — Habsburgai, Prancūzijoje — Burbonai ir kt. Puikūs tos tiesos pavyzdys yra Kęstučio Vytauto giminė arba ir apskritai Gediminaičiai. Valstybė tada buvo beveik monarcho nuosavybė. Kraštai tada buvo visai pakropami jungiamieji įvairiomis vedybų ir giminysčių kombinacijomis, kad sudarytų kiek galima didesnę valstybę vienos viešpataujaučios giminės valdžioje. Ne kartą nuo vyriško įpėdinio gimimo fakto priklausė atskirų kraštų likimas, jų priklausomumas vienai ar kitai valstybei. Tokioje dinastijų politikoje, kai nebuvo respektuojami jokie tautiniai interesai, ir Lietuvos valstybė galėjo savo įtaką tiek pareikšti svetur, kiek jos dinastija, valdančioji šeima, rodė politinio sugelbėjimo ir sumanuso patvarumo. Ir iš tiesų Mindaugo įkurtoji valstybė tuo sunyko, nes jis nesulaukė tinkamo įpėdinio. Tačiau į Lietuvą, kaip į Rytų Europos galybę, greit buvo atkreiptas dėmesys, kai tą pagonių valstybę ėmė valdyti vienas po kito energingi Traideniai, Vytenis, Gediminas ir jo įpėdiniai. Jos galybė didėjo dar labiau, kadangi aplinkui stiprių valstybių vienietų nebuvo. Gedimino amžininkas Lenkijoje Vladislovas Lokietka, šiaip taip nugalėjęs valstybės vienijimo sunkienes, daro taiką su tuo lietuvių kunigaikščiu, kitas bendralaikis Maskvos Jonas Kalita jo saugojasi ir privengia.

Vokietija, susmukus imperatorių galybei, yra nuėjusi teritorialinio susiskaldymo keliu, o čia rytuose iš tokių teritorijų, kaip Brandenburgas, išauga daug vėliau kaimyninė galybė. Tik Prancūzijoje, Anglijoje, Ispanijoje, be ypatingų santykių su Lietuva, formuojasi tautinės valstybės. Tuo pačiu laiku bunda ir kita periferija rytuose, būtent Skandinavija, bet Lietuva priklausė tada prie tokių valstybių, kurias jūra ne jungė, bet skyrė. Tokiu būdu, kai kaimynai aplinkui, išskyrus kryžiuočių valstybę, dar nėra spėję suorganizuoti stiprių valstybių, lietuviai parodo aktyvų nusistatymą jų atžvilgiu. Jie vis dar energingai atremia nesibaigiančius ordino puolimus, nors neišsėkančias jo jėgas papildo vis nauji šaltiniai iš Vakarų Europos. Ordino pati tikroji galybė buvo krikščioniškieji Vakarai. Ten buvo tikrasis jo jėgų šaltinis. Todėl kariadama su ordinu, Lietuva kovojo netiesiogiai su visais Europos Vakarais. Bet tuo pačiu lietuviams spėjo nueiti ir į Lenkijos žemių gilumą ir laimėti sau rusiškuosius plotus. Lietuvos kunigaikštijos vaidmuo į XVI-tojo amžiaus galą pasidaro jau toks didelis, kad jos kunigaikščio lietuvių Jogailos kandidatūros į Lenkijos karalius nebėgali atstverti net tokie konkurentai, kaip Vilhelmas Habsburgas, ar Zigmantas Liuksemburgietis, nekalbant jau apie vietinius. Prieti prie Judosios jūros derlingų pakraštų ir kolonijų, kurias Mažosios Lenkijos ponai nori įsigyti, galima tik per Vilniaus dvarą. Lietuvis sėdi ne tik kur nors Polocke, Vitebske ar Pskovo ir Naugardo respublikose, bet ir krikščioniškoje karalystėje — Lietuvos krikšto metais (1387) jam jau nusilenkia Moldavijos kunigaikštis, už dviejų metų Valachijos, o dar už septynerių jo vasalas yra Besarabijos gospadorius. Kitas lietuvis, jo pusbrolis Vytautas, tiesa, neturėjo formaliai uždėtos karališkos diademos, bet jo įtaka pasireiškė aplinkui į visas puses dar stipriau. Ir Maskva, ir totoriai, ir Lenkija, ir ordinas, kuris, netekęs dalies žemių, pereina į paprastą defensyvą, yra Vytauto galybės įtakoję. Jo vardą žino ir Eur. Vakarai, ir Vilniaus ar Trakų dvarą lankosi su visokiais politiniais reikalais įvairių valstybių pasiun-

tiniai. Ir koks flamandietis keliauninkas Gilbert de Lannoy nepaprastai stebisi to Vytauto galybe Rytų Europoje, ypač jo įtaka totoriuose, o dar labiau jo vaishingumu svetimšaliams.

Tanenbergo krauju upeliuose paskendo vokiečių ordino garbė ir galybė. Kartu su ja buvo pastatytas ilgiems laikams stiprus barjeras veržtis ir plisti germanizmo įtakai į rytus, kokioje tik formoje ji beėjo, kryžiaus karo, ar paprastos kolonizacijos. Lietuva atsistojo ant to kelio, ir į ją ta germanizmo banga, einanti nuo XI-tojo amžiaus galo iš Paelbio krašto slavų ir senprūsų žemėmis, smarkiai atsidaužė ir subyrėjo. Tas žemaičių kraš-

Z. Ivinskis

tas, nuostabiai siauru ruožu tepriedamas prie jūros, skaldė visada ordino Livonijos ir Prūsų dalis į du teritorialiai nesujungtus plotus. Toji valstybė vakaruose nuo Vartės, rytuose iki Narvos nebeteko per žemaičius tilto, o jai rytuose natūralinę sieną būtų turėję sudaryti ne Dubysa ar Nevėžis, bet koks Dniepras. Neminint to fakto reikšmės visai Rytų Europai, ypač slavų tautoms, tuo būdu lietuviai iš dalies apsaugojo ir latvių tautą nuo paskendimo vokiečių jūroje, nes kolonizacija ten baigėsi stambiais žemvaldžiais.

Bet ne tik Vakarų XV-jame amžiuje Lietuva suvaidina reikšmingą rolę. Rytuose Lietuvą jau kelias plačias diržas juosia nuo totorių jungo apsaugotos rusiškosios žemės. Jau Mindaugas turėjo rūpintis sulaikyti jų galybę, o Algirdas, tas didžiausias lietuvių politikas viduriniais amžiais, kaip jį svetimi istorikai yra pavadinę, sėkmingai juos mušė, Vytautas gi norėjo jų įveikti Aukšinę Ordą ir pasiimti sau Maskvą. Nors Vorsklos upės vanduo nunešė jo šitus sumanymus, bet jo galybė ir įtaka totoriuose visada buvo jaučiama. Tokiu būdu Lietuva anksti sulaikė totorių veržimąsi į Europos centrą, ir jos vakarus. Kunigaikštija savo galybe užstojo natūralų kelią tai ano laiko sunkiai nugalimai jėgai. Didelio masto bandymų, pav., sulaikyti ir atremti nuo Konstantinopolio į Europos Vakarus ir Rytus besiveržiančius turkus, ir vėliau Gediminaičiams netrūko, nors ne visada jie turėdavo pasisekimo!

Lietuvoje nebuvo sukurti kokių nors ypatingų valdymo institucijų, o visas politinis gyvenimas labiau rėmėsi atskiromis asmenybėmis ar pačių valdovų asmenišku pajėgumu. Todėl po Vytauto mirties valstybė gyvena jo šešėlyje. Vytauto politinė mokykla išaugo bajorai aiškiai tęsia separatistinę politiką iki Kazimiero laikų. Užsieniui toji valstybė ir vėliau atrodė didelė ir galinga. Didžiausias jos priešas ordinas sunyksta ir tampa paprastas Lenkijos vasalas. Tas didina, žinoma, vieno monarcho jau valdomą jungtinę valstybę ir jos prestižą. Kol dar nebuvo įvykusi tarp Lietuvos ir Lenkijos asimiliacija kultūrinio, socialinio ir politinio atžvilgiu, tol buvo galima aiškiai skirti Lietuvos vaidmenį ir jos politinį svorį Rytų Europos gyvenime. Sunkiau yra tai padaryti, kai vienas monarchas valdo abi valstybes, o dvaras ilgam laikui su protarpiais iš Vilniaus nusikelia į tolimą Maskvą. Dinastinėje gadynėje valstybės vaidmuo, be kita ko, gali būti matuojamas pagal valdovo šeimos galybę ir jom giminystę su kitais valdančiais dvarais. Šitoji aplinkybė parodė Gediminaičių įtaką ir vaidmenį XV-jame amžiuje dar visoje galybėje. Pats Kazimieras, Jogailos sūnus, Algirdo anūkas, yra karalius ir didysis kunigaikštis; o jo, lietuvių kunigaikščio, keturi sūnūs yra vainikuoti karaliai. Sūnui Vladislavui vedybų keliu Kazimieras iškovojė Čekijos, o į gyvenimo galą ir Vengrijos karalystę su sūnu; kiti trys Kazimiero vaikai (Jonas Albrechtas, Aleksandras, Zigmantas Serasis) buvo vienas po kito Lenkijos karaliai, o paskutiniai du ir Lietuvos valdovai. Sešios Kazimiero dukterys buvo išduotos už įvairius valdovų dvarus, daugiausia už Vokietijos kunigaikštius. Bet tuo pačiu laiku, kai išorinė bei dinastinė Gediminaičių galybė taip pakyla ir toji dinastija laikoma viena iš galingiausių Europoje, karūnuotieji jos valdovai vis labiau nusigriebia nuo savo pirmąsias tėvynės. Lyg svetimame lizde išperėti gegužiukai, du Jogailos sūnūs, tikri lietuviai savo krauju, nebepajaučia gyvai kunigaikštijos reikalų. Jogailos sūnus Vladislovas kreipiasi į pietus ir ten vaikosi naujai beatsirandanti jungtinės valstybės

priešą — turkus, pats nežinia kur pradingdamas. O kitas Jogailos sūnus Kazimieras, pamiršęs Lietuvos kunigaikštiją, žiūri tik savo dinastijos reikalų Čekijoje ir Vengrijoje, nors lietuviai ponai, netekę valdovo dvaro Vilniuje, vis ragina jį grįžti ar duoti kunigaikštijai vietininką. Bet Kazimieras nesirūpina nei prie vieno nei prie kito dalyko. Tačiau dinastinė valstybės galybė priklauso nuo visai atsitiktinio ir nuo žmogaus valios nepareinančio dalyko, būtent nuo dinastų mirties. Toji, rodosi, galinga Kazimiero giminė staiga palūžta, ir greit jos galybė sukrinta: greitai išmiršta bevaikiai Jonas Albrechtas ir Aleksandras, Vengrijos ir Čekijos sostus po netikėtos Vladislavo sūnaus mirties giminystės keliu gauna Habsburgai. Praėjo tik 80 metų nuo Kazimiero, to pavyzdžio šeimos tėvo, mirties, ir jau nebeliko nė vieno jo vyriško įpėdinio! Habsburgų ir beįsigalincijos Europoje Jogailos giminės priešingumai, kurie iki Vienos kongreso (1515) sudaro Europos dvarų politinę temą, baigiasi tuo, kad Zigmantas Senasis ir Čekijoje ir Vengrijoje gauna pasitraukti prieš Habsburgų interesus. Iš tų žemių turi susidaryti būsimoji Austrijos galybė.

170 metų su viršum Gediminaičiai valdė Lenkiją, kol jie trečiaisiais metais po Liublino unijos visai išsibaigė. Tos dinastijos patvarumas, jo giminystės ryšiai su įvairiais valdovų dvarais bei kunigaikščiais iki pat Italijos ribų, kelė jos įtaką ir garbę Europos kontinente. Tie giminystės ryšiai atvedavo į Krokuvo ir Vilniaus dvarus daug Vakarų Europos reikalingų ir mokytų žmonių, svetimšalių. Pav., Zigmanto Augusto dvaras Vilniuje buvo pilna atvykusių įvairiausių profesijų kitataučių. Tuo būdu, humanizmo srovė plačiai ėjo iš Italijos. Didžiojo kunigaikščio dvarą sekė stambieji ponų, magnatų dvarai, kurių vaidmuo vis labiau kyla. Ir ne vienas Lietuvos magnatas palaiko ryšius su tokiu dvaru, kaip Habsburgų.

Nebeu kas Lietuvos kunigaikštiją atskirai reprezentuoja, kai Lietuva neteko savo monarcho ir karaliaus dvaras nusikėlė į Krokvą. Bet dar labiau nyko jos pirmąsias vaidmuo, kai toji iš Aukštaičių kilusi dinastija išmirė. Jeigu anksčiau Jogailos sūnus Kazimieras sodino ant svetimų sostų savo valdovus, tai dabar atėjo priešingai laikai. Svetimi dvarai, svetimi valdovai siūlo savo kandidatus. Karaliaus rinkimų proga valstybė tapo lyg kokie užvažiujantieji namai, o karaliaus karūna atrodė lyg ant rinkos parduodama tik tam, kas duos bajorijai didesnę laisvę ir pažadų skaičių. Jau pirmasis rinktas karalius turėjo savo pinigais pastatyti lenkam laivyną, karo metu pats apginkluoti kariuomenę, užmokėti Zigmanto Augusto skolas. Tokios rinkimų užsienio valstybių politinei įtakai pasireikšti buvo geriausia proga. Ir todėl ateina vienas po kito valdovai visai svetimi dvarų ir vis kitų dinastijų: pirmas prancūzas, antras vengras, trečias — švedas ir t.t. Per du laisvosios rinkimų šimtmečių valstybei reikėjo išgyventi daug nepasisekimų ir pažeminimo valandų. Šiek tiek triumfo ir garbės nešė tik atsitiktinai, pav., liūdesys Rusijoje, kai Maskvos caru turėjo tapti Vladislovas Vaza. Tokių laimės blykstelių buvo dar sėkminguose Batoro žygiuose prieš Maskvą arba karuose su švedais, kazokais, su totoriais, su turkais. Beveik visur šalia „Koronos“ kariuomenės dalyvauja, žinoma, ir lietuvių vėliavos. Bet tai buvo tik laikinio pobūdžio dalykai. XVII-tajame amžiuje, kai beveik visur aplinkui vis tolyn auga monarcho absoliutizmas, kai į valdovo dvarą subėga valstybės politinės galios visi siūlai ir luominių institucijų reikšmė vis mažėja, Lietuvos-Lenkijos respublika eina priešingų kelių. Vienam luomui yra suteikiama daugiausia teisių, o mažiausia pareigų, nes jas turi nešti miestiečiai ir valstiečiai. Šitame valdovų ypatingos kabinėtinės politikos laikotarpyje valstybės vaidmuo ir jos galia Europoje galėjo būti matuojama tik pagal karaliaus valdžią. Tas valdovas, Lietuvos did. kun. tis ir Lenkijos karalius, negalėjo būti žymus, nes bajorija, saugodama savo laisvės, žiūrėjo, kad jis nebūtų stiprus. Pav., prieš karalių Sobieski, turkų nugalėtoją prie Vienos, buvo trys bajorų konfederacijos.

Nuo XVI-tojo amžiaus pradžios iš dalies Europos kontinento politikos turinį sudarė dvių dinastijų, būtent Burbonų ir Habsburgų, priešingumai. Abi jos būdriai viena antrą saugojo, abi jos protestantizmo ir katalikybės kovą akivaizdoje, ar bent po jų priedanga, skverbėsi su sa-

vo įtaka į visas kitas mažesnes Europos valstybes, norėdamos viena kitą nukokoti. Lenkija-Lietuva tam buvo geriausias terenas, ypač per rinkimus. Šalia prancūzų ar jiems priimtinių kandidatų ilgai vis figūroja Habsburgų kandidatai. Jie užmezga santykius ir visai atskirai su lietuviams, kad galėtų savo kandidatą praveisti. Pasidaro labai svarbu, kokia valstybė išrinktasis karalius remia, jei Višniavieckis ieško savo valdžiai ramos Vienoje, tai Sobieskis savo valdžiai pradžioje Paryžiuje. Rivalizuodami tarp savęs, o dar labiau norėdami spausti karaliaus įtaką, kokie nors Radvilai, Pacai ar Sapiegos pasirenka savis priešingą dvarą. Tokiu būdu prancūzų ir austrų priešingumas ilgą laiką turėjo didelės įtakos į Lietuvos ir Lenkijos santykius. Čia tas valstybinis respublikos vaidmuo Europoje, žinoma, krito. Tiki kritimas nuėjo tiek toli, kad, pav., Augusto II-jo kyla Lenkijos įpėdinystės karas, kuriame ne mažiausia nebuvo atsakymu nei lenkų nei lietuvių, ir jis buvo vedamas ne respublikos teritorijoje, bet Italijos šiaurėje. Šitokie komplikacijos jau buvo pasidarę ano laiko didžiųjų valstybių santykiai. Europa jau sudarė tam tikrą valstybių sistemą, kurios kiekviena rūpinosi, kad būtų išlaikyta politinė pusiausvyra ir kita kaimyninė galybė per daug neįsigalėtų. Šitoje valstybių sistemoje žėčpospolita nieko nebereikšėjo jokiam politiniame klausime nebegriežiam pirmuoju smuiku.

Reikia pasakyti, dar Vazų gadynės Lenkijos-Lietuvos valstybė pajėgė karaliaus su kaimynais. Savo siaurai suprustojus bažnytinėje politikoje labai panašus į Ferdinandą II-į fanatikas Zigmantas Vaza kovojo su protestantiška Švedija, stačiatikiška Rusija ir musulmoniška Turkija. Tai trys pagrindiniai, pusiau konfesiniai pusiau politiniai, katalikiškos valstybės priešai. Nuo karinio pajėgumo ir sugebėjimo kautis, žinoma, dar priklauso valstybės garbė, kuriai pasiseka dar ne kartą šiaip taip pagauti laimę. Nuostabias Jono Karolio Chodkevičiaus laimėjimas prie Kirchholmu su švedais nuaidi visoje Europoje, energingai taip pat ginasi į pietus Chocinu nuo turkų. Bet tai yra įvykiai, čios valstybės garbės beveik paskutiniai į saulėlydžio spinduliai. Ir tai spinduliai, kurių šviesa priklauso atskiroms didelėms asmenybėms, kaip Chodkevičius.

Nuostabiu būdu prieš pat septynerių metų karą, 1756 m. buvusieji Prancūzijos ir Austrijos priešingumai išnyksta, apsi kovojo su prūsų Fridrichu Didžiuoju vienoje pusėje, bet nuo to Lietuva-Lenkijai nepasidarė geriau. Ji puolė naują svetimos valstybės prieglobstį, Rusijos politikos orbitą, iš kurios nebe išėjo iki galo. Tuo būdu buvusioji valstybės lenininkų ir mažųjų XV-jo amžiaus kunigaikštų, kurie lenkėsi prieš vieną Lietuvos kunigaikštiją, įpėdiniai visi įjungtinėje, dvigubai valstybei pasirašius mirties dekretą. Paskutiniųjų dviejų respublikos amžių istorijoje nustatyti Lietuvos vaidmenį atskirai yra labai sunku. Jos istorija po Liublino unijos tebe laukia savų tyrinėjimų.

Jei ir baigėsi tos bajoriškos respublikos garbė, jei ji buvo išbraukta iš Europos žemėlapių, tai jos atstatymo klausimas dar ne kartą buvo politinė diplomatijos tema, kol pagaliau šitas klausimas raktinkamą momentą ir visai naujovišku būdu, dedant etnografinį elementą pagrįdu, tapo išspręstas.

Senosios Lietuvos kunigaikštijos istorija parodo, kad jos galybė ir vaidmuo priklausė ne vien tik nuo plotų platybės. Ant nedidelio ploto susispaudę, kovodami su ordinu, Gedimino-Kęstučio-Vytauto lietuviai kovojo su visa Vakarų Europos visuomenė, ordina remiančia, ir suimė protarpiais savo pulkus iki Maskvos Kijevo, D. Naugardo mūrų. Visa Europa žinojo jų vaidmenį rytuose. Tuo tarpu tų jį jungtinė žėčpospolita „nuo jūros iki jūros“ skendėjo ir merdėjo periferijose pasidavė vis labiau svetimųjų politikos įtakon. Kartu su tuo svetur blaškėsi ir nyko lietuvių genijus. Šita Lietuvos istorijos išvada yra ateičiai aiški ir pamokanti!

KVIECIAME Į SPAUDOS RĖMĖJUS

RETEJANČIAS, BET GARBINGAS

EILES. PRASOME UŽ „EUROPOS“

LIETUVIO“ PRENUMERATĄ

ATSILYGINTI Į PRIEKĮ IR

PARAGINTI SAVO BICIULIUS

UŽSISAKYTI VIENINTELĮ

LAISVOJE EUROPOJE

LIETUVISKĄ SAVAITRAŠTĮ.

LIETUVIAI LENKIOJE 1920-1939 m.

Prieš antrą pasaulinį karą Vilniaus krašto lietuvių gyvenimas, o su juo susijęs Lietuvos-Lenkijos santykiai, buvo rašyti platūs atgarsiai ne tik abiejų valstybių diplomatinuose sluoksniuose, bet taip pat ir tarptautiniame forume. Mat, buvo žinoma, kad Vilnius, bet taip pat sostinės klausimas, jos politinė, kultūrinė, ekonominė ir religinė reikšmė Lietuvai. Tuo tarpu, mūsų kaimynė, savo siekius, turėjo kluturinė raida bei gyventojais. Tuo klausimu, ypač Lenkijoje buvo išleista daug leidinių (net ir prancūzų, anglų ir kt.), prisiminimų. Jų apščiā randama ir šioje.

Žymiai mažiau mes jų turėjome Lietuvoje, kiek papildydami skurdžią Vilniaus klausimu literatūrą jau išeivijoje. Tad reikėjo sveikinti Suvalkų trikampio sūnų dr. Bronislavą Makauską (Bronislav Makowski) už puikią dovaną (nors lenkiškai parašytą) labai objektyvią 325 psl. studiją „Litvini w Polsce 1920-1939“ (Lietuviai Lenkijoje 1920-1939).

Autorius, pasinaudodamas Vilniaus, Kauno, Varšuvos, Paryžiaus ir kt. politinė, karinė bei archyvine medžiaga, dideliu rūpestumu bei meile Vilniaus ir Suvalkų žemei, objektyviai nušvietė Vilniaus krašto lietuvių gyvenimą, dalinai paliesdamas ir lenkų mažumą Lietuvoje.

Savo studiją autorius padalijo į šešias dalis, tikriausiai pasakius — 6 sk., pirmiausia mesdama žvilgsnį į Vilniaus krašto ir Suvalkų trikampio gyventojų sudėtį. Be žinomų šaltinių (H. Platerio, carinės kariuomenės kpt. A. Korevos, Stolpiausko, Ochmianskio ir kt.) dr. Makauskas nurodo, kad 1931 m. visuotinis Lenkijos gyventojų surašymas rado 82,313 lietuvių. Tačiau visiškai teisingai dr. B.M. Jolliu sako, kad vien tik užregistruoti mokyklinio amžiaus lietuvių vaikų skaičius 1931 m. siekė 24.503. Ne visi lietuvių tautybės vaikai tėvai galėjo įrodyti savo lietuvišką tautybę, tad lietuvių skaičių Lenkijoje autorius pakelia iki 160 tūkst. Tuo klausimu būta ir daugiau pasisakymų: 1939 m. lenkų spaudoje pasirodė informacija, nurodanti tautybių sudėtį Vilniaus vaivadijoje. Ir joje rasta 68 proc. lenkų, 18 proc. lietuvių ir 14 proc. kt. tautybių. Tokiu būdu, tie 18 proc. duoda 222 tūkst. lietuvių. Lenkijos pasiuntinys Kau-Pranas Charvat šį pranešimą pavadinęs „neatsargiu“, kadangi į šį skaičių neįrašyti liko Balstogės vaivadijos lietuvių. Tad Pr. Charvato teiginiu, Lenkijos valstybės ribose, prieš Antrąjį karą gyveno 250 tūkst. lietuvių (psl. 28).

Neliesiu žinomų faktų, pvz., gen. L. Želigovskio „avantūros“, Vidurio Lietuvos įsteigimo, pereinamos ir antrą sk. — lietuvių gyvenimą 1923-1934 m., kadangi tame laikotarpyje pasirodė labai stiprūs polonizacijos simptomai. Dr. B. Makauskas nurodo, kad vysk. Jalbzykowski taip pat buvo asmeniškai užangažuotas ir bendradarbiavo su valstybine administracija lietuvių asimiliacijos darbe (psl. 83). Vilniaus kurijos daviniais 1927 m. lietuvių kunigų buvo „apie 20 proc.“. Sunku arčiau nurodyti tikrą dvasiškių skaičių, tačiau tie 20 proc. atitiktų 96 lietuviams kunigams.

Karinė tarnyba lietė ir lietuvių. Kiek lietuvių kiekvienais metais tarnavo Lenkijos kariuomenėje, tikrų davinį autokurios neturi. Naujokų emimo Gardino apygardos komisija 1935 m. nurodo 724 lietuvių, kurių tarpe, štabas rado 23 lietuvių politiniai nepatikimus.

Plačiai autorius palietė lietuvių organizacijų gyvenimą, išskirdamas Laikinąjį Komitetą, Lietuvių mokslo D-ją, švietimo „Ryto“ ir „Kultūros“, Lietuvių studentų sąjungą, šv. Kazimiero d-ją, kuri 1934 m. turėjo 405 sk. ir 16.044 narius. Ši organizacija buvo labai populiari, jungdama savą tautinį ir religinį aspektą.

Palyginimui autorius duoda lenkiškų organizacijų trumpą apžvalgą pažymėdamas, kad visam kultūriniam ir švietimui vadovavo „Pochadnia“, turėdama 1937 m. 6 sk. ir 683 narius bei 10 jau priklausančių švietimo pobūdžio d-jų. Su gražiais kapitalais veikė lenkiški bankai — kooperatyvai. Organizuočių lenkų studentų Kauno u-tė buvo 166. Pagrindiniai lenkų laikraščiai „Dzien Polski“ — tiražas 1200 egz., „Chata Rodzinna“ — 6 tūkst. egz., „Glos Mlodych“ — 600 egz.

Palyginęs Vilniaus krašto lietuvių ir Lietuvos lenkų pradžios mokyklų ir mokyklų skaičių, autorius teigia, kad laimėjimas yra vilniečių pusėje. Aplamai yra sunku palyginti kt. gyvenimo puses, kadangi trūksta daug davinų iš Lietuvos lenkų gyvenimo.

Ketvirtame sk. autorius nagrinėja lietuvių mokyklų klausimą, primindamas, kad mokyklų veikla ir švietimas priklausė nuo Lietuvos-Lenkijos santykių. Pvz., 1927 m. jie buvo labai įtempti. To pasek-

mės — Lietuvoje uždarytos 42 lenkiškos mokyklos, Vilniaus krašte daugiau kaip 2.000 mokinių turėjo palikti „Ryto“ mokyklų suolus, uždarant taip pat ir Lietuvių Mokytojų Seminariją su 292 lietuvių klausytojais. Vietoje uždarytų lietuviškų mokyklų, buvo steigiamos valstybinės. Su lietuvių dėstomąja kalba buvo 41-na mokykla, 59 mokyklose buvo dėstomos lenkų ir lietuvių kalbos ir 67-niose įvestos tik lietuvių klb. pamokos. Likusiose 98-niose lietuvių klb. buvo dėstoma pirmoje ir antroje klasėje.

Suprantama, kad tokios mokyklos nesidžiaugė populiarumu. „Visai teisingai — sako autorius — lietuviai veikėjai išnaudojo šį argumentą teigdami, kad tuo yra mažinamos kalbos teisės mokyklose. Tačiau mokykla džiaugėsi pasisekimu ir parama, kada joje buvo lietuvių mokytojas. Tėvai buvo įsitikinę, kad tokiose pradžios mokyklose lietuvių klb. pamokos nebus apkarpos (psl. 184). Tokiu patvyzdžiu dr. B. M. mini Zuikių km. Daugėliško vlsč. mokyklą, kurioje buvo 60 mokinių, o vedėjo pareigas ėjo lietuvis. Visai kitą vaizdą duoda vidaus reikalų min. tarnautojas, aplankęs kaimyninę vlsč. mokyklą. Jis savo pranešime rašo: „lenkas mokytojas žino tik keletą vietinės tarmės žodžius. Iš bakūžės ir bakūžė vaikšto sau jaunas žmogus, kuris įgalio-tas „Ryto“ d-jos moko vaikus ir suaugusius, taip pat pasakodamas apie aukso kalnus Lietuvoje. Gyventojai viešą mokyklą laiko už svetimą, kaimo jaunimas vengia mokytoją, nes kaip švietimas jokios įtakos aplinkai neturi.“ (psl. 185).

Sustoja autorius ties dviem lietuviškomis gimnazijom — DLK Kęstučio švenčionyse ir Vytauto Didžiojo Vilniuje. Pirmoje mokinių skaičius siekdavo 200. Be valstybinių teisių ji veikė nuo 1919 iki 1937 m. Brandos atestato egzaminams mokiniai laikė eksterno teisėmis prie VD gimnazijos Vilniuje. Mokslo lygiu ji stovėjo žemiau už Vilniaus VD gimnaziją.

Labiau išvystyta mokykla kokybiniu ir kiekybiniu atžvilgiu, ruošianti naujas inteligentijas eiles, buvo Vilniaus VD gimnazija. Pirmas jos direktorius buvo prof. M. Biržiška. Po ištrėmimo į Lietuvą, jo pareigas perėmė žinomas pedagogas, vadovėlių autorius, rašytojas Marcelinas Šikšnys. (psl. 202). Mokytojų sąstata sudarė 20 lietuvių, 6 lenkai, du žydai, vienas vokiečiai (neteisingai — du vokiečiai — K.B.). Mokinių skaičius svyrudavo tarp 300-500.

Sumini autorius lenkiškas gimnazijas Lietuvoje. Jos veikė Kaune, Panevėžyje ir Ukmergėje (visos privačios) ir viena valstybinė Kaune. Išskyrus gimnaziją Kaune (ją Lietuvos lenkai boikotavo) lenkų gimnazijos valstybinių teisių neturėjo. Mokinių skaičius 416-529 (1933-34 m.).

Negalima pamiršti lietuvių studentų. Iki 1924 m. vilniečiai neturėjo teisės net kaip laisvi klausytojai įstoti į Lenkijos universitetus. Padėtis pasikeitė 1925 m. gavus VDG valstybines teises. Neturima tikslaus lietuvių studentų skaičiaus, vienok 1937-38 m. lenkiški daviniai sako, kad Lenkijos u-tuose studijavo 110 lietuvių. Vilniaus u-tė jų proc. svyrudavo tarp 2,7 proc. ir 3 proc. Tuo tarpu, lenkų studentų proc. VD u-tė svyrudavo tarp 0,8 proc. ir 2,5 proc.

Lietuvos vyriausybė stambiom sumom paremdavo organizacijai lietuvių gyvenimą Lenkijoje. Pinigai plaukė per tarptautinius bankus, individualiai ar per „žaliąją sieną“. Centrinis asmeniu, atsakomingu už finansines įplaukas Lenkijoje buvo Laikino Komiteto pirmininkas. (Jo pareigas ėjo K. Stašys, min. Tūbelio svainis — K.B.). Štai keli daviniai: 1924 m. pasiūta 1 mlj. 153 būkst. lt., 1925 m. — 1 mlj. 879 tūkst. lt. 1926 m. — 2 mlj. 706 tūkst. lt. Sekančiais metais parama nesiekdavo 1 mlj. lt. Lenkija savo tautiečius Lietuvoje remdavo kiek kukliau. Sumos svyrudavo tarp 800 ir 900 tūkst. zlotų.

Kodėl buvo uždarnos lietuviškos švietimo įstaigos? Autorius pasinaudodamas valdiškais šaltiniais nurodo 5 veiksnius: 1) valstybinis nelojalumas, 2) kova su valstybinėm mokyklom, 3) kurstymas vienos tautybės prieš kitą, 4) paliečiamas visuomenės saugumas, 5) nelegalūs spaudiniai skaityklėse (psl. 223).

Lietuviška spauda, autoriaus nuomone, buvo tampa su sąsąta su Lietuvos-Lenkijos santykiais: santykiai geri, spauda lengviau kvėpuoja, santykiai blogėja — nukentė laisvės, leidiniai. Mėnesinį spaudinių tiražą siekė 24 tūkst. egz. Didžiausią tiražą turėjo „Vilniaus Rytas“ — 5 tūkst. egz., „Vilniaus žodis“ — 2 tūkst. egz.; „Jaunimo Draugas“ — 3,5 tūkst. egz. Atsižvelgiant į sunkią Vilniaus krašto kaimo materialinę padėtį, prenu-

meratos kaina buvo žema (psl. 248).

Šeštame sk. dr. B. M. nagrinėja lietuvių gyventojų padėtį 1935-39 m., mesdama platų žvilgsnį į tarptautinę Lietuvos ir Lenkijos padėtį. Autoriaus nuomone, Lietuvos užsienio politika rėmėsi balansavimu ir nesutarimų laimėjimais tarp Maskvos, Varšuvos ir Berlyno.

1935 m. sausio mėn. 2 d. pas prez. A. Smetoną buvo nagrinėjamas Lietuvos-Lenkijos santykių klausimas. Nulėmė susitarimo priešinkai, kadangi pagerėjo santykiai su vokiečiais.

Golgotos kelią pergyveno Vilniaus krašto lietuviai vaivados L. Bociausko metu. Uždraustas buvo net radijo priimtuvų naudojimas 30 km. nuotolyje nuo administracinės sienos. Tam buvo pritaikyti kariniai paragrafai. Mat iš Kauno radijo stoties perduodamos programos, ypač Vilniui vaduoti S-gos, mieliai buvo klausomos vilniečių.

Represijos prieš Vilniaus krašto lietuvių rado platų ir stiprų atgarsį Lietuvos spaudoje. Kauno u-to studentai 1939 m. balandžio mėn. 1 d. ir gegužės 3 d. susirinkimuose reikalavo pašalinti lenkus studentus iš VD u-to.

Dr. B.M., apžvelgęs K. Stašio suėmimus ir teismus bei paėmęs antrą L. Bociausko represijų tarpinį, rašo, „kad J. Beckas, pasikalbėjimas su vicemin. J. Šembeku prasarė, kad jau yra sudarytas planas, paverčiant Vilnių kultūrinio ir ekonominio gyvenimo tvirtovę naujoje Lenkijoje. Mat, Vilniaus kraštas turi didelę reikšmę Lenkijos politiniame gyvenime, žymiai didesnę, negu kad visuotiniai manoma.“ (psl. 299).

Ivairiais jausmais santykių užmezgimą priėmė Vilniaus krašto lietuviai, tačiau aiškiai buvo pastebima, kad jų reikalai atsirado Lietuvos pasiuntinių, pradžioje provokiško nusistatymo K. Skirpos ir nuo 1938 m. gruodžio mėn. 6 d. Jurgio Šaulio rankose (psl. 312).

Santykių užmezgimas atnešė kiek lengvatų Vilniaus krašto lietuviams, kadangi Lenkijos vidaus reikalų ministerija pastebėjo, kad nežūrint „apsunkimui“ lietuvių neprarado tautinės sąmonės, bet ją dar labiau išvystė (psl. 321).

Baigdamas autorius rašo: „Iš vienos pusės buvo sumobilizuotas visas administracinis aparatas (įskaitant ir kariuomenę), norint išlaikyti ir išvystyti lenkiškumą aptartoje teritorijoje, iš kitos pusės, kiek sąlygos leido, buvo naudojamas labai platus pasipriešinimas. Dviejų pusių galimybės nebuvo lygios, kadangi naudotos nevienodos priemonės, nevienodi metodai. Šioje tyloje aršioje, kartais garsiai išskylančioje kovoje dėl „sielų“ („dusze“) reikšmingą vaidmenį turėjo Lietuva. Be jos, įvairiose formose teikiamos paramos, stiprių finansinių įrašų, kova būtų labai sunki, nežūrint didelio veikėjų pasiaukojimo ir plačios gyventojų paramos.“ (psl. 324).

K. Baronas

Mes, Lietuvos Tikintieji!

LIETUVOS TIKINČIŲJŲ PRAŠYMAS GRĄZINTI KLAIPĖDOS TAIKOS KARALIENĖS BAZNYČIA

Klaipėdos ir visos Lietuvos tikintieji, neprasdami vilties, kad jų teisėti prašymai bus išklausyti, pakartotinai kreipiasi į aukštuosius sovietinės valdžios sluoksnius dėl konfiskuotosios Klaipėdos Taikos Karalienės bažnyčios grąžinimo tikintiesiems. Užsienio spauda skelbia neseniai Vakarų pasiekusį Lietuvos tikinčiųjų š.m. kovo mėnesio 16-tos dienos pareiškimą TSKP Generaliniam sekretoriui ir RRT pirmininkui Kharčevui. Pareiškimo tekstas:

1987 m. sausio 19-20 d. Lietuvos tikinčiųjų delegacija kreipėsi į TSKP Centro komitetą ir Religinių reikalų tarybą, prašydama, kad jiems būtų sugrąžinta Klaipėdos miesto Taikos Karalienės bažnyčia. Mus priėmė atsakingas darbuotojas (tuo metu pareigas einantis) Centro Komiteto A.V. Krilinas, o atsakymą pažadėjo duoti po mėnesio. (Pareiškime buvo nurodytos pavardės ir adresai, pagal kuriuos turėjo atsiti atsakymą). Klaipėdos miesto Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoja dr. Blažienė pilietei Birutei Mockienei, gyvenančiai Klaipėdos mieste, vietoj to, kad atsakyti, pagrasino ketverių metų kalėjimu, jeigu pastaroji nesiliausianti užsiiminėti bažnyčios sugrąžinimo reikalu. Dr. Blažienė neatšaukė atsakymo ir klaipėdiečių atnaujinė Aveliui. Šių metų vasario 13 Kauno miesto Vykdomojo Komiteto pirmininkas dr. Kazakevičius apsilankė pas kauenietį Juozą Kazalupską su atsakymu. Tačiau vietoj to jis pravedė apklausinėjimą.

Po pusantro mėnesio telefonu kreipėmės į TSKP CK Propagandos skyrį pas

Venesuelos lietuvių švenčia 40 metų jubiliejų nuo įsikūrimo šioje krašte. Salieziečiui kunigui Antanui Sabaliauskui atvykus, tuojau pradėta organizuoti išsibarsčiusius tautiečius ir leisti periodinį laikraštį „MŪSŲ KELIA“. Jam sustojus, išėjo „ATGARSIAI“ — redaguojami redakcinio kolektyvo, po to — „GAIRĖ“ — redaguojama Juozo Kukanauzės. „Gairės“ paskutiniai numeriai buvo skirti daugiau šeimai garsinti. Venesuelos Krašto Valdyba, matydama, kad „Gairė“ bendruomenės reikalų nepatenkina, nutarė leisti žiniaraštį „TĖVYNĖN“, redaguojamą redakcinio kolektyvo. „Tėvynėn“ jau išėjo 10 numerių. Jį prenumeruoja beveik visi Venesuelos lietuviai ir nemažas skaičius užjūrio lietuvių. Siuntinėjama ir lietuvių laikraščių redakcijoms. Tautiečiai laikraščiu patenkinti, nes jis puikiai redaguojamas ir yra vienintelis laikraštis krašte, kuris periodiškai informuoja tautiečius.

„Tėvynėn“ žiniaraštis skaitytojus patenkina ir yra laukiamas. Straipsniai yra rimti, o ypač svarbūs jaunimui. Laikraštis duoda žinių apie mūsų organizacijų veiklą. Paskutiniuose žiniaraščių puslapiuose yra ispanų kalboje pasirodžiusių straipsnių antraštės. To skyrus pavadinimas — „Lietuva ir lietuviai Venesuelos spaudoje: Baltijos šalių problematika“. Venesueliečiai žinojo, kad čia esama darbščių lietuvių, tačiau labai nedaug apie Lietuvą. Venesueliečiai dažnai mus klausia: „Kas yra su jūsų Lietuva, kad apie ją rašoma ir rašoma“. Tai dr. Vytauto Dambravos straipsniai, spausdinti Venesuelos spaudoje, eina ir į kitus Pietų Amerikos ir net kitų kontinentų valstybes platesniau naudojimui. JAV ambasadorius Venesueloje dr. Vytautą Dambravą labai aukštai vertina dėl jo užimtų aiškių pozicijų tarptautinės politikos srity, demaskuojant komunizmą.

Iš mūsų politinių veiksmų tik vienas kitas žino, kas Venesuelos spaudoje rašoma ir kad joje daug dr. V. Dambravos straipsnių, kurie rodo lietuvių rezistenciją kovingumą, nepaprastą politinę drąsą, gilų išmanymą. Venesuelos didžioje spaudoje jisai yra paskelbęs kelis šimtus straipsnių ir visi jie užėmė pagrindinius — vedamųjų ar tarptautinių kolumnistų užplodumus — svarbiausių dienraščių lapus. Prasimušti į pačias pirmiaujančias kolumnistų gretas ir gauti laikraščių vadovybės pripažinimą, dar daugeliui mūsų tikinčiųjų yra tik graži svajonė!

Noriu užtikrinti skaitytojus, kad lietuvių tarpe niekad nebuvo ir niekur nėra asmens, kuris svetimoje spaudoje būtų atlikęs lietuvių ir iš viso dabartinei rezistencijai tokį milžinišką darbą. Man baigiant rašyti šį pranešimą, telefonu pranešė, kad 1987.V.18 d. Venesuelos kardinolas Josė Ali Lebrūn įteikė, gautą iš Vatikano, VLB garbės pirmininkui visuomenininkui ir politikui dr. Vytautui Dam-

bravui šv. Grigaliaus D. EQUITATE COM-MENDATOREMA ORDINIS SANCTI GREGORII MAGNI ordiną. Ordino įteikimas buvo filmuojamas.

Venesuelos lietuvių bendruomenė kultūriškai merdi. Anksčiau susilaukdavome kultūrininkų iš JAV.

Carace (apie 50) tautiečių susirenka tik kartą į mėnesį pusiau lietuviškose pamaldose, kurias praveda italas kunigas Jose Modena, o provincijos tautiečiai ir to neturi. Venesuelos Lietuvos Katalikų Misijos Tarybos pirmininkas turėtų taip pat organizuoti apylinkėse pusiau lietuviškas pamaldas. Mūsų nutaūtėjimas žengia labai sparčiai. Čia kurį laiką veikė apie 20 asmenų choras, bet dėl intrigu, ambicijų susilukvidavo. Jaunimo sąjunga — miega.

Venesuelos lietuviai vieni nuo kitų toli gyvena. Savų patalpų neturi, nežūrint, kad gera tautiečių dalis jau turi įsigiję keletą namų, apartamentų, vasarnamių, ūkius ir milijoninės vertės prekybas.

Per didesnius minėjimus koks 100 asmenų susitinka, tačiau, deja, tų subūvimų maž. Tautiečiai kartais nuo karto susimeta šeimyniniuose pobūviuose. Juos gana dažnai ir gražiai bei iškilmingai suruošia ponai Nina ir Bronius Develkiai, pasikviesdami ir savo didelę rezidenciją nemaža tautiečių. Daugelį metų, po pamaldų, Caraco ponios vaišindavo sušėtiniais užkandžiais ir kavute, kad tautiečiai galėtų ilgėliau pabendrauti; deja, šis gražus paprotys jau baigia nykti. Taigi Venesuelos lietuvių organizacijos egzistuoja tik popieriuje, įstatuose. Revizijos Komisija ir Garbės Teismas neveikliai valdybas turėtų perspėti, nes neveikla yra nusikaltimas.

Julius Vaisiūnas

Caracas, 1987.V.18 d.

MIRE KUN. MYKOLAS M. PETKEVICIUS

Mirė Kaišiadorių vyskupijos kunigas Mykolas Marijonas Petkevičius. Velionis buvo Birštono parapijos klebonas ir Staiklės dekanas, vyskupijos Tribunolo notaras, Vyskupijos Kunigų Tarybos narys konsultorius, Kunigų Tarybos Komisijos Bažnytinio Mėno ir Remonto Reikalų narys, Lietuvos Vyskupijų Liturginės Komisijos patarėjas.

Kun. Mykolas Marijonas Petkevičius buvo gimęs 1920 metais. Kunigu įšventintas 1942. Su dideliu kunigišku uolumu rūpinosi ne tik savo parapijos, savo vyskupijos, bet visos Lietuvos katalikų bendruomenės problemomis. Štai 1983 metų vasario mėn. Kun. Mykolas Marijonas Petkevičius drauge su kitais Kaišiadorių vyskupijos kunigais pareiškimu aukščiausiam sovietinės valdžios pareigūnui grynė areštuoti Viduklės kleboną kun. Alfonsą Svarinską. Savo pareiškime jis rašė: „Religinių susivienijimų nuostatai yra pase-nė, prieštarauja konstitucijai, TSRS tarptautiniam įsipareigojimui, jų reikalavimai susikerta su tikinčiųjų sąžine, su kunigo tiesioginėmis pareigomis, su Bažnyčios įstatymais.“

Kai žmogus klausia savo sąžinės, kai jis atlieka savo pareigas ir už tai būna baudžiamas pagal netikslius įstatymus — jis jaučiasi ir yra teisus, net didvyris.

K u n. Mykolas M a r i j o n a s Petkevičius yra jau aštuntas šimet Lietuvoje ir pirmas Kaišiadorių vyskupijoje miręs kunigas. Kaišiadorių vyskupijoje iš viso yra 65-kios bažnyčios. Jau apie dešimt iš jų neturi savo kunigo.

Kun. Mykolo Marijono Petkevičiaus laidojimas įvyko gegužės 25 d. 12 val. Širvintuose.

(VAT. R.)

nėra. Šį reikalą reikia neatidėliojant iš-tirti.

Mes, Lietuvos tikintieji, tikime, kad šiuo metu vykdomų demokratinį persitvarkymų šviesoje toks klausimas bus teigiamai išspręstas.

Mes prašome Jus, drg. Generalinį Sekretorių, parodyti mums palankumą ir pasekti mūsų respublikos valdžios veiklą, kad būtų išvengta bereikalingo biurokratizmo.

1987.3.16.

Mūsų adresas: 235800 Lietuvos TSR Klaipėda

Vytauto 18-18

Avelis Antanas.

Įteikė ir pasirašė:

Keipšas Saulius, Truskauskaitė Laimutė, Raižytė Aldona, Sakevičius Gintas, Gražulis Petras, Bumbulis Alfonsas, Rinkevičius Vytautas, Rekašius Arūnas, Čepas Domininkas, Kazalupskas Juozas, Minkevičiūtė Salomėja, Petras Cidzikas.

P.S. Laukiame tikslaus atsakymo raštu, nurodant bažnyčios sugrąžinimo datą.

EUROPOS LIETUVIS

LITHUANIAN

WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain
by the Lithuanian House Ltd.
2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT.
Tel. 01-727 2470

Registered as a Newspaper at the Post
Office.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga
ir Lietuvių Namų Ake. Bendrovė.
Prenumeratos kaina metams:
D. Britanijoje — 17 svarų;
Užsienyje — 20 sv. (oro paštu).

Kronika

KAS—KADA—KUR

Lietuvių tėvų ir vaikų stovykla Romu-
voje — liepos 26 — rugpjūčio 9 d. Regis-
truočias Vasario 16 Gimnazijoje.

Londono šv. Kazimiero bažnyčios pa-
šventinimo 75 m. sukakties minėjimas ir
Palaimintojo J. Matulajio pagerbimas —
liepos 26 d., sekmadienį, pamaldos 11 val.

LSS Europos Rajono 38-oji tradicinė
vasaros stovykla — liepos 25 — rugpjū-
čio 2 dienomis, D. Britanijos Lietuvių
Sodybos kalnelio beržynelyje. Stovyklos
mokestis — 25 sv. Atsisveikinimo laužas
— rugpjūčio 2 d., sekmadienį.

Liet. Studijų Savaitė Londone — lie-
pos 26 — rugpjūčio 2 dienomis, Digby
Stuart College, Roehampton Lane, Lon-
don, SW15 5PH. LSS reikalais kreiptis
šiuo adresu: M. Bajorinas, Lithuanian
House, 2 Ladbroke Gardens, London, W11
2PT. Gt. Britain. Kaina: registracijos mo-
kestis — 25 svarai, pragyvenimas viename
asmeniui — 165 sv.

600 m. Lietuvos krikšto jubiliejus —
rugpjūčio 22 d., Manchesteryje lietuvių
klube. Rengia MLK Bendrija.

D. Britanijos Lietuvių Diena — rugsėjo
12 d. Wolverhamptone, Civic Hall patal-
pose. Tautos šventės minėjimas ir kon-
certas.

Lietuvių kultūros instituto metinis su-
važiavimas ir 7-ji mokslinė konferencija
Hiittenfelde — spalio 24 d.

Centrinis Vokietijos lietuvių Lietuvos
krikšto 600 metų minėjimas Mainzo ka-
tedroje — spalio 25 d.

AUKOS TAUTOS FONDUI

Gėnė X — 10 sv.
Nuosirdžiai dėkoja

TFA D. Britanijoje

PADEKA

Nuosirdus ačiū jums Vasario 16 gim-
nazijos vardu už nuolat siunčiamas Nidos
knygas. Po paskutinio mano laiško iš
jūsų atėjo dar du siuntiniai su lietuviš-
komis knygomis. Dėkingi esame jums už
nuolatinį rūpinimąsi mūsų biblioteka.

Bronė Lipšienė

Londonas

ISKILMĖS ŠV. KAZIMIERO BAŽNYCIOJE

Sekmadienį, liepos 26 d., Londono lie-
tuvių šv. Kazimiero bažnyčioje bus dvi-
gubos iškilmės: dabartinės Londono šv.
Kazimiero bažnyčios pašventinimo 75 me-
tų sukakties minėjimas ir Palaimintojo
Jurgio Matulajio pagerbimas.

Londono lietuvių bažnyčia buvo pasta-
tyta prieš Pirmąjį pasaulinį karą. 1912 m.
kovo 10 dieną ją pašventino J.E. kardinolas
Bourne. 1926 m. rugsėjo mėnesį Lon-
done lankėsi ir šioje bažnyčioje atnašavo
mišias vysk. Jurgis Matulaitis. Tad, mi-
nint bažnyčios 75 metų sukaktį, bus pa-
gerbtas ir Palaimintasis Jurgis Matulaitis,
pašventinant šv. Kazimiero bažnyčioje Jo
paveikslą.

Š.m. liepos 26 d. iškilmingas mišias mū-
sų bažnyčioje atnašaus Westminsterio
arkivyskupijos East London vysk. Victor
Guazzelli. Tikimasi ir daugiau garbingų
svečių. Pamaldų pradžia 11 val.

Londono ir apylinkės lietuviai, o ypač
statytojų giminės, kviečiami šiose iškil-
mėse gausiai dalyvauti.

LONDONO PARAPLIOS SVEICIAI — KANADIEČIAI

Birželio 20 d. pamaldose, šv. Kazimie-
roje bažnyčioje Londone, dalyvavo gau-
sus būrys lietuvių iš Kanados. Jie per
Europą vyko į iškilmės Romoje.

Po pamaldų svečiai apžiūrėjo bažny-
čią ir svetainę susipažino su Londono
lietuviams.

Jubilijatas Petras Mašalaitis, 80 m. su-
kaktį vyko proga, per „Tėv. Žiburių“ ad-
ministratore J. Andriulienę savitais būdais
įteikė 500 dolerių auką.

St. Kasparas

Vienoj skiltyje įdėto skelbimo kaina 6.00
sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai
brangiau.

Už laikraštį kieno nors spausdinamų
jų skelbimų tyrimui nei leidėjai, nei redak-
cija nesiima atsakomybės.

Redaguojama redakcinis kolektyvas.

Redakcija rankraščius taisy ir trumpina
savo nuožiūra.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto
dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia auto-
rių, ne būtinai redakcijos ar leidėjo nuo-
monę.

LONDONO SPORTO IR SOCIALINIO KLUBO ŽINIOS

LONDONO LIETUVIŲ SPORTO IR SOCIALINIO KLUBO NARIŲ METINIS SUSIRINKIMAS

Gegužės 31 dienos vakare, klubo pa-
talpose įvyko klubo narių metinis susi-
rinkimas. Susirinkimui pirmininkauti
išrinktas S. Kasparas, o sekretoriauti —
M. Šemetienė. Susirinkimas pradėtas
malda, kurią sukalbėjo klubo valdybos
garbės prezidentas kun. dr. J. Sakevičius.

Klubų valdybos pranešime, pirminin-
kas S. Kasparas paminėjo, kad klubas
finansinių metų bėgyje turėjo 7 dides-
nius parengimus: rudens šeimyninį va-
karą, Naujųjų Metų sutikimą, Vasario
16-tos išvakarių šeimyninį pobūvį ir du
futbolo komandų vakarus. Jis apgaile-
stavo, kad dalis lietuvių klubo parengi-
muose nedalyvauja ir pasakoja, kad tai
esą angliški parengimai anglams. Jis
kvietė juos atvykti ir įsitikinti, kad ru-
šiami parengimai yra lietuviški. Toliau
jis sakė, kad klubo pastatui yra reika-
lingas naujas stogas, kuris kainuos apie
8000 svarų.

Kalbėdamas apie klubo futbolo koman-
das jis pranešė, kad „Lietuvių Victori-
jos“ komanda laimėjo 4-tos diviziono čem-
pionatą ir žais 3-je divizionoje. Abiem
futbolo komandom vien lietuvių jaunu-
lių neužtenka, todėl komandose žaidžia
ir anglai. Jie nesigėdi žaisti lietuviško
vardo komandoje ir vilkėti uniformas su
lietuviškais ženklais.

Klubų valdybos kasininkas pranešė,
kad laikotarpyje nuo 1986 m. iki 1987
m. klube pajamų turėta 28.587 svarai, o
išlaidų — 26.924 svarai. Didžiausias me-
tines klubo išlaidas sudaro valstybiniai
mokesčiai — 2240 svarų ir klubo ap-
draudimas — 900 svarai. Neįskaitant klubo
pastato vertės klubas pinigais turi
įvairiose investicijose ir banke 12411
svarų.

Revizijos vardu M. Šemeta patvirtino,
kad klubo finansinė atskaitomybė veda-
ma gerai.

Didesnių diskusijų nebuvo ir visi pra-
nešimai buvo priimti.

Į naują klubo valdybą išrinkti: S. Kas-
paras — pirmininku, L. Songaila — vice-
pirmininku, nariais: M. Šemetienė, K.
Edwards, V. Musteika, Z. Mockus, P.
Hoye ir klubo kasininku: R. Hoye.

Revizijos komisijos pirmininku išrink-
tas M. Šemeta.

Baro komiteto pirmininku išrinktas S.
Songaila, nariais: D. Šemeta ir Vl. Velič-
ka. M. Kalinauskaitė-Hoye toliau pasilie-
ka klubo sekretore.

Susirinkime dalyvavo 32 nariai.

DVIGUGA SUKAKTIS

Birželio 20 d. vakare, Sporto ir Socia-
linio klubo įvyko šeimyninis pobūvis pa-
minėti 40 m. klubo patalpų atidarymo ir
„dypukų“ iš Vokietijos į Britaniją atvy-
kimo sukaktį.

Klubų pirmininkas pasveikino susirin-
kusius, pagerbė tuos narius, kurių jau
nebėra gyvųjų tarpe ir paprašė esančiųjų
ir ateityje remti klubo veiklą.

Sukakties programą atliko klubo nari-
ai. Klubų valdybos moterys paruošė
maistą. Pobūvyje dalyvavo 93 lietuviai ir
20 anglų.

DVIRAIČIŲ LENKTYNES

Londono Sporto ir Socialinio klubo fut-
bolo sekcija, rugpjūčio 1 d., rengia dvira-
čių lenktynes Londono ir Brightonio ruo-
žė.

Lenktynės prasidės nuo klubo patalpų,
A23 keliu ir baigsis Brightonio promenado-
je ties „Clocktower“.

Norintieji lenktynėse dalyvauti prašo-
mą užsiregistruoti klube arba pas P.
Hoye. Tel. 01 986 9015.

Lenktynėms reikalingi rėmėjai. Gau-
tas pelnas bus skiriamas futbolo sekci-
jai pagerinti ir St. Joseph Hospice.

St. Kasparas

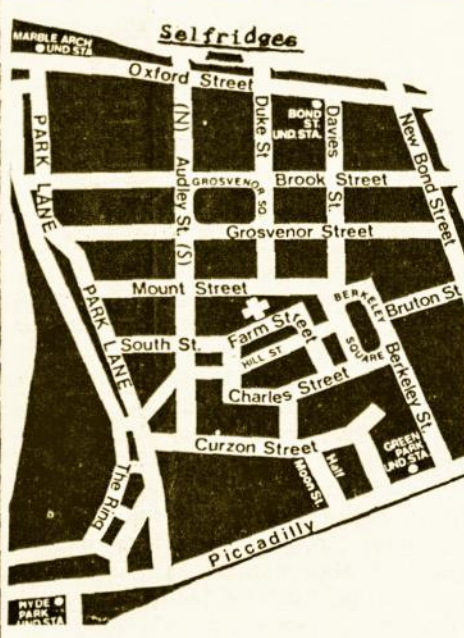
LIETUVOS KRIKŠČIONYBĖS

Minėjimas

Minint Lietuvos krikščionybės 600 me-
tų sukaktį, centrinis šiam minėjimui ko-
mitetas kviečia dalyvauti pamaldose rug-
pjūčio 1 d., šeštadienį, 6 val. vak., centri-
nėje Jėzuitų bažnyčioje, Farm Street ir
Mount Street, London W.1., netoli Bond
Street požeminės centrinės linijos.

Šv. Mišias atnašaus ir pamokslą pasa-
kys apaštalinis pranciškus arkivyskupas
L. Barbarito, koncelebruojant svečiams
ir lietuviams kunigams. Pamaldose gies-
dos Londono lietuvių bažnytinis choras,
vadovaujamas Justo Cerniaus.

KAIP SURASTI JEZUITŲ BAŽNYČIA

Bradfordas

KLUBO NARIŲ SUSIRINKIMAS

Liepos 26 d., sekmadienį, 2.30 val. p.p.,
šaukiamas Vyties klubo narių pusmetinis
susirinkimas.

Dienotvarkėje klubo pareigūnų prane-
šimai, apyskaitos, diskusijos, klubo rei-
kalai ir sumanymai.

Visi nariai kviečiami dalyvauti.

Klubų valdyba

EKSURSIA I MANCHESTERI

Rugpjūčio 22 d., sekmadienį, organi-
zuojama ekskursija į Manchesterį, kur
bus iškilmingai bažnyčioje ir klube at-
švęstas Lietuvos krikščionybės 600 metų
jubiliejus.

Išvyksime 9.30 val. ryto.

Transportas nemokamas.

Norintieji vykti registruojasi klube.

Vyties klubo valdyba

Manchesteris

600 METŲ LIETUVOS KRIKŠTO JUBILIEJUS

MLK. BENDRIJA rugpjūčio 22 dieną
rengia 600 metų Lietuvos krikšto jubile-
jaus iškilmės. Jos prasidės St. Chad's baž-
nyčioje 11 val. ryto, šv. Mišias už Lietu-
vą aukos ir po Mišių pamokslą pasakys
Salfordo Vyskupas J.E. Geoffrey Burke,
M.A. Per šv. Mišias vargonuos svečias
iš Škotijos p. Pranas Dzidolikas. Po pa-
maldų visi vyksime į Lietuvių Klubą,
kur bus vaišės.

Visus Manchesterio ir apylinkės lietu-
vius prašome kuo gausiau iškilmėse daly-
vauti. Laukiame svečių ir iš toliau.

Bažnyčios adresas yra šitoks:
St. Chad's Church, Cheetham Hill Road,
Manchester M8.

Pro bažnyčią praeina šie autobusai:

Nr. 60, 57, 59, 135, 136 ir 166.

Tad visų lauksime Manchesteryje rug-
pjūčio 22 dieną.

MLK. Bendrija

KLUBO PUSMETINIS SUSIRINKIMAS

Liepos 5 d. Manchesterio Lietuvių So-
cialinio klubo įvyko pusmetinis visuo-
tinis narių susirinkimas. Jame valdyba ir
Revizijos k-sija padarė pranešimus, iš-
rinko naują sekretorių, vicepirmininką ir
aptarė klubo einamuosius reikalus.

Susirinkimą atidarė klubo pirm. A.
Podvoiskis, kuris pasveikino visus susi-
rinkusius ir padėkojo už atsilankymą. Į
garbės prezidiumą pakvietė kan. V. Ka-
maitį; pirmininkauti pakvietė A. Bruzgi.
sektoriauti A. Jalovecką.

Pirmininkaujantis A. Bruzgis paprašė
tylos minute pagerbti mirusius klubo na-
rius.

Iš padarytų pranešimų paaiškėjo, kad
pirmame pusmety klubo veikla buvo ga-
na gyva: surengta eilė minėjimų, balių,
pobūvių, susirinkimų ir kt.

Klube padaryta keletas stambesnių re-
montų: talkos būdu išdekoruota buvusi
mokykla, biblioteka, nutinkuota užpaka-
linė sandėliukų siena ir atlikta eilė smul-
kesnių darbų. Bet dar ne viskas padary-
ta. Atliktini darbai ateityje: salės išdeko-

PRIEMIMAS LIETUVIŲ NAMUOSE

Rugpjūčio 1 d. po iškilmingų mišių baž-
nyčioje, Studijų Savaitės dalyviams ir
svečiams ruošiamas priėmimas Lietuvių
Namuose Londone. Priėmimo pradžia 8
val. vakare. Norintieji šiam priėmimui
dalyvauti, prašomi iki liepos 27 d. prane-
šti, paskambinant 01-727 2470. Priėmimo
kaina nedalyvaujantiems Studijų Savai-
tėje — 5 sv. asmeniui.

STUDIJŲ SAVAITĖS KONCERTAS LIEPOS 31 D.

34-sios Europos lietuviškųjų studijų
koncertą atliks DBLS-gos liaudies dainų
ir šokių ansamblis.

Programos pradžia 8 val. vakare, Dig-
by Stuart College salėje, Roehampton
Lane, London, SW15.

Visi kviečiami į šį koncertą atvykti.

Jaunimo Kongresas

VAZIUOJAME I AUSTRALIJA

Kas nori važiuoti į Australiją su jau-
nimu — prašome greičiausiai užsirašyti
pas DBLS-gos sekretorę Regina Puo-
džiūnaite, 33 Larnach Road, Hammers-
mith, London W6 9NX. Tel. 01 385 7057.

VI Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongre-
se dalyvaujantieji yra suskirstyti į ketu-
rias grupes: atstovai, dalyviai, buvę at-
stovai ir mes — turistai. Turistai gali da-
lyvauti pasirinktose kongreso parengi-
muose ir pakeliauti po Australiją.

1988 m. Australija švenčia 200 m. Ju-
biliarų nuo pirmųjų imigrantų įsikūrimo.
Gera proga paremti lietuvišką jaunimą
ir pamatyti nuosaliausią pasaulio konti-
nentą — AUSTRALIJA. Pavieniui kelio-
nė kainuotų 1200 sv. Grupiniai būtų žy-
miai pigiau ir linksniau. Tad visi va-
žiuojame į Australiją.

SVEIKINAME

Europos 34-osios Lietuviškųjų Studijų
Savaitės dalyvius, sėkmingai, susirinku-
sius studijų savaitę Anglijoje nuošir-
džiai ir skautiškai sveikiname!

Skautų Stovyklos Vadovybė,
Sesės ir Broliai

KVIETIMAS

Jau esame šių metų tradicinės skautų
vasaros stovyklos išvakarėse.

Stovykla vyks liepos 25 — rugpjūčio
2 dienomis Lietuvių Sodyboje. Tai jau
bus 38-oji „MINDAUGO“ vardo stovy-
kla, minint Lietuvos Krikšto 600 metų
Jubiliejų.

Stovykloje kas rytą kils trispalvė,
skambės Tautos himno aidai ir giesmė
„Marija, Marija...“

Mielus organizacijų atstovus, rėmėjus,
tėvelius, o taip pat ir visą plačiąją visuo-
menę maloniai kviečiame aplankyti sto-
vyklaujančius.

Stovyklos uždarymo šv. Mišios įvyks
11 val., iškilmės ir atsisveikinimo lau-
žas SEKMADIENI, RUGPJŪČIO 2 D., 3
val. po pietų, Lietuvių Sodyboje.

Kviečiame ir visų laukiame. Už nepa-
ilstamai teiktą mūsų stovyklai paramą
lešomis, tariame lietuvišką ACIŲ!

Liekame budėdami.

SKAUTŲ STOVYKLOS VADOVYBĖ

ravimas, klubo iš kiemo pusės sienos nu-
dažymas, mūrinių tvorų špantavimas ir
nudažymas, priekyje esančio vyties per-
dažymas, drenažo išvalymas ir kita.

Klubų finansinis stovis žymiai pagerė-
jo ir šį pusmetį turėta 448 svarai pelno,
ko anksčiau nebuvo. Ir klubo veikla pa-
žymėtina gyva.

Sekretorius S. Lauruvėnas padėkojo
barmanui A. Bendžiui už sąžiningą baro
vedimą.

J. Verbickui dėl sveikatos iš klubo sek-
retoriaus pareigų atsisakius (jis dėl tos
pačios priežasties atsisakė ir iš Ramovė-
nų sekretoriaus pareigų), sekretorium iš-
rinktas S. Lauruvėnas, buvęs klubo vice-
pirmininkas ir vedęs klubo sąsąkaitybą.

Vicepirmininku išrinktas H. Vainėkis.
Kandidatai J. Bačinskas ir J. Keturakis
priimti pilnais klubo valdybos nariais.

Klubų pirm. A. Podvaikis prašė visų
dažniau lankyti klubą, nes nuo to pri-
klauso klubo gerbūvis. A. P-kis

PASAULYJE

— Popiežius Jonas Paulius II-sis
skyrė Vatikano diplomatinės tarny-
bos lietuvių arkivyskupą Joną Bulai-
tį apaštalinio nuncijumi Irane. Arkivys-
kupas Jonas Bulaitis iki šiol buvo apa-
štalinio nuncijumi trijuose Afrikos kraš-
tuose — Tėde, Konge ir Centrinėje Afri-
koje. Arkivyskupas Bulaitis lie-
želio mėnesio pabaigoje drauge su kitais
lietuviškais vyskupais, Romoje dalyvau-
jantis Lietuvos krikšto 600 metų ju-
biliarinėse iškilmėse. (Vat. R.)

— Kun. J. Sakevičius, MIC, pasiū-
lo kardinolui G.B. Hume, Westminsterio
arkivyskupui, laišką, kuriame aprašė su-
kaktį religinę padėtį Lietuvoje, primin-
mas Lietuvos krikščionybės sukaktį. Pa-
šė vyskupą priminti savo tikintiesiems
persekiojamą Lietuvą. Kardinolas nuo-
širdžiai laišką priėmė ir pažadėjo vyks-
tų metiniuose posėdžiuose reikalingą iš-
tyti. Pasakė, kad jis pats bus su mūsų
maldoje.

— Buvusios sąžinės belaisvės Nijolės
Sadūnaitės atspausdintas prisiminimų
angliškas vertimas. Apie 150-ies puslapių
knygoje pateikti senesnieji ir naujesni
Nijolės Sadūnaitės prisiminimai. Senes-
nieji liečia jos areštą, teismo procesą, ka-
pyvėnį, priverčiamųjų darbų laimėjimą
o naujesnieji — slapstymąsi nuo KGB
Lietuvoje. Sadūnaitės prisiminimus iš-
leis lietuvių kalba išvertė kun. Kazimieras
Papas. Knyga išleista Marijona Skabeikienės
Išleidimo pasirūpino New Yorke, JAV veikian-
čių Lietuvių Religinė Salpa. (Darb) ka-

— Austrijos katalikų katechetas jaunimo
kreipėsi į Sovietų Sąjungos ministrą
mininką Ryžkovą prašydamas, kad
Sovietų Sąjungos teritorijoje būtų
nantiems krikščionims būtų sugrąžinta
pilna tikėjimo laisvė. Jaunimo žurni-
stai „JA“ jie prašė, kad iš sovietinio Gul-
agų išlaisvinti trys lietuviai kunigai-
liniai: Alfonsas Svarinskas, Sigitas Ta-
kevičius ir Jonas Kastytis Matulionis.

Ryžkovas buvo atvykęs į Austrijos
oficialiam vizitui.

— Jungtinių Tautų Organizacijos dem-
ografinių tyrimų žinybos apskaičiavimai,
1987 m. liepos vienuoliktąją, pas-
taro gyventojų skaičius pasiekė penkis
milijardus. Penki milijardais vaikas
Jugoslavijoje.

— Vatikano radijo žiniomis, Filipinų
kardinolas Jaime Sin, birželio 8 d.,
skrido į Sovietų Sąjungą. Jis išbus dešimt
dienų ir lankysis Kijeve ir Leningrade.
kur dalyvaus iškilmingose pamaldose
ryšium su tūkstantmečiu nuo krikščion-
ybės įvedimo senojose Rusijoje. Šios kelio-
nės metu Filipinų kardinolas nuvyks
taip pat į Latvijos sostinę Rygą ir lan-
kysis Vilniuje bei Kaune. Spaudos agen-
tūros žiniomis, kardinolas Sin priėmė
stačiatikių Bažnyčios kvietimą su ta-
lyga, kad jam būtų leista aplankyti ta-
pat ir katalikiškąją Lietuvą. Agentū-
ra pažymi, kad tai bus pirmasis svetima-
kardinolo vizitas Lietuvoje po 1978 me-
to, kai ten lankėsi tuometinis Vengrijos
Bažnyčios primas kardinolas Lekai.

LENKIJA

ISKILMĖS PUNSKĖ

Petro ir Povilo šventės dienomis Puns-
kė įvyko iškilmingas Lenkijos lietuvių
kultūriniai visuomeninės draugijos pa-
sėdis organizacijos 30 metų sukakties
atžymėti. Atstovai buvo suvažiavę iš
visos Lenkijos. Šėcino lietuviams atsto-
vo Julius Sanvaitis, kuris už nuopelnus
prižiūrint Dariaus-Girėno paminklą bu-
vo apdovanotas garbės raštu ir Dariaus-
Girėno medaliu. Jo bendradarbis Barbara
buvo apdovanota tautine juosta.

Į atlaidus Punsko bažnyčioje suvažiavo
šimtai lietuvių, tarp jų iš Lazdijų buvę
atvykęs liet. dainų ir šokių ansamblis.
Iškilmių dalyviai aplankė neseniai mirt-
sio prof. Broniaus Mickevičiaus kap